

Unitárius Élet

74. évfolyam, 2020. április-június. 2. szám.

Lehetne szebb, lehetne jobb!

Mi a lét értelme, és mi az ember szerepe benne? Mitől lesz valaki jó vagy válik rosszá? Hogyan válhatunk igazzá és tisztává, mikor úgy látjuk mindenki beszenyeyezte már a kezét körülöttünk? Ez az év sok kérdést hoz magával. Megtanít értékelni, megállni és észrevenni. Idén már 100 esztendeje annak, hogy megcsonkították hazánkat, s mint végtagjait elvesztett nép próbálunk erőt gyűjteni, összekapargatni magunkat. Talán erősebbek lettünk, talán gyengébbek. Talán könnyörtelenek a minket gúnyolók, keserűbbek a felénk fordulóhoz. A világ csodájának fénye valahogy megfakult ez év kezdetén, s láthatjuk szegény elesett hazánkat, a benne lakó szomorú szempárokat küzdeni a mindennapokért. Történelmünk során megannyiszor meghurcolták népünket, s mi mégis itt maradtunk, az őseink által meghódított földeken. Mi az, ami elűzhet, megtörhet minket? Megannyi lehetőség nyílik erre, de emberi erőnk, lelkünknek kitartása mindig tovább visz. Szépen lassan észrevesszük azokat a tehetségeket, azokat az erőket, melyeket örököltünk, melyek átjárják testünket és

tudatosítanak abban, hogy túlélők, harcosok vagyunk! Olyanok, akik nem elégszenek meg a kevesebbel, s akik élni akarják az életüket. Mi az hát, ami nem engedi megtalálni a boldogságunkat és az örömünket? Mi akadályoz meg abban, hogy példát mutassunk a világnak emberségről, tisztességről? Mindannyian rendelkezünk Istentől kapott különleges képességekkel. bennünk van a hit, mely segít minket is meggyőzni arról, hogy képesek vagyunk a változásra, az elfogadásra, a meggyőzésre, a megvalósításra. Bennünk van a reménység, hogy a rossz után jó következik, és minden nehézség után felemelkedhetünk, ha levontuk a konzekvenciákat. Ott van bennünk a teremtés ereje, a feltétel nélküli szeretet. Állnak előttünk példák melyekhez hasonlatosak lehetünk mi magunk is! Álljunk hát fel a félelem és a panaszkodás sámlijáról, és egyenes háttal, nyitott tekintettel nézzünk szembe a jövőnkkel, mely tartogat számunkra boldog időket, csak látnunk kell a lehetőséget.

SZABÓ CSENGELE

2020. június 4-én a Magyar Unitárius Egyházkerület szervezésében a budapesti Nagy Ignác utcai templomunkban emlék-istentiszteletre került sor a trianoni békediktátum centenáriuma alkalmából. Az ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot **Kászoni József** a magyarországi egyházkerület püspöki helynöke és **Szabó László** szindi (Erdély) lelkész végezték. Ünnepi beszédet mondott **Elekes Botond** egyházkerületi főgondnok. **Sorbán Enikő** humoródalmási (Erdély) énekvezér népdalokat és történelmi dalokat adott elő. **Czire Szabolcs** a budapesti egyházközség lelkésze a házigazdaként köszöntötte az egybegyűlteket és zárta áldáskéréssel a liturgiát. Az ünnepi istentiszteletet a Duna Televízió élőben közvetítette. A továbbiakban az istentiszteleten elhangzott beszédek szerkesztett és bővített változatát közöljük.

Trianon 100

„Az én igaz emberem pedig hitből fog élni, és ha meg-hátrál, nem gyönyörködik benne a lelkem. De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitői, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10, 38-39)

Kedves Testvéreim! Méltóságos egyházi, politikai és közéleti előljárók, kedves televíziónézők, imádkozó és emlékező nemzettársaim!

Lelkészi működésemet, Budapesten, a kilencvenes évek elején kezdtem. Már mindjárt az elején, lelkészi munkám kezdetekor hallgatóim közül egy páran lelkészi működésemet, úgy méltatták, hogy Kászoni lelkész úr javíthatatlan transzilvanista. Bevallom, számomra behízelgő volt, a nem éppen annak szánt kritikai megnyilvánulás. S hogy miért, röviden elmondom: lehettem volna-e más, mint transzilván, én, aki Kolozsváron születtem, akit abba az óvodába írtak szülei, amely a Berde Mózsia utcában volt, és a legnagyobb unitárius jótévőről kapta nevét. Miután „Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes” (R.F.) kisdíáknak szegődtem, el a Brassai Sámuelről elnevezett Unitárius Gimnáziumba, amely Erdély utolsó polihisztora nevét viselte.

Válaszul a bevezetőben említett kritikára, amely valószínűleg karakteres erdélyiségemre utalhatott, annyit válaszoltam, egy rákövetkező istentisztelet keretében, hogy felolvastam az igazi nagy transzilvanista, Kós Károly írásából, A *Kiáltó* szóból, amelyet 1921-ban adott ki. És ezzel a cselekedetével Koós Károly megtörte az akkori magyar vezetői körök hirdette passzivitást, és az új helyzetbe való beilleszkedés végett politikai cselekvésre szólította fel a Romániában élő kisebbségi magyarságot.

Kós Károly neve mellett még két nevet kell említenem: az első Benedek Eleké, aki az erdővidéki Kisbácconba Budapestről hazatérve, lapot indított a gyermekeknek, a *Cimborát*, mert tudta, hogy abban a helyzetben ez a legfontosabb: beépíteni az ő lelkükbe mindazokat az értékeket, amelyekből a jövő születik.

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.
Kászoni József püspöki helynök

Mindezekről azért tettem említést, mert saját életemből megtapasztaltam azt, hogy „...aki jó magyar óvodába jár, az vélhetően magyarul fog álmodni idősebb korában is és vélhetően Árgyélus királyfi és a magyar népmesevilág többi szereplője lesz útítársa a felnőtté válásig vezető hosszú úton.” (Grezsza István: *Hogyan tovább?*) A másik név a Bánffy Miklóse, aki körül felsorakozott az erdélyi magyar írók legjava, a helikoni írótabor „vallani és vállalni” az eligazítást a kisebbségi sorsban, „tenni a hasznos lehető”, ahogyan ez a Helikoni kör fogalmazta meg programját indulásának idején.

Kedves Testvéreim! Az előbb említett Kós Károlyi röpiratból, a Trianoni békediktátum 100. évfordulóján itt és most, június 4-én engedelmetekkel röviden idézek: „Régi zászlónk összetépvé, fegyverünk csorba – lelkünkön bilincs. De tudom: talpra kell állnunk mégis. De tudom: újra kell kezdenünk az igazságos, nehéz munkát. Tudom, vágni fogjuk a kemény, vad sziklába azt az utat, melyen egy kemény, régi nép lép majd velünk és utánunk, újra csak felfelé [...] Le kell vonnunk a tanulságot, szembe kell néznünk a kérlelhetetlenül rideg valósággal, és nem szabad álmianunk magunkat. Dolgoznunk kell, ha élni akarunk, és akarunk élni, tehát dolgozni fogunk... A régi Magyarország nincs többé számunkra, de Erdély, Ardeal, Siebenbürgen, Transsylvania vagy bármi más nyelven nevezte és nevezi a világ: feltámadt és van, aminthogy volt akkor is, amikor azt hittük mi magunk, mert akartuk

hinni, hogy nincs, és csak Magyarország van... Régi szerzőkkel új fegyvereket kell kovácsolnunk, a lerakottaknál, az összetörteknél, kezünkől kicsavartaknál jobbakat. Senki nem fog segíteni minket, de akkor senki ne is sajnáljon minket."

És ennek a röpiratnak üzenete számunkra száz év múltán is egyértelmű. Hallottuk: építeni kell. Ezért fogunk hát építeni új, erős várakat a régi Istennek. Az Egynek. Az Igazságosnak. Az Erős Istennek. Az Örökévalónak. A magyar nemzeti egységet 1920. június 4. óta – a trianoni békediktátum aláírása óta –, nagymértékben üldözték, aminek következménye az, hogy a magyar átlagember évtizedeken keresztül úgy érezte, hogy a nemzeti önérdek megvallása káros és veszdelmes, bizonytalansághoz pl. állásvesztéshez vezethet. Milyen jó, hogy a Kiáltó szó sok más eredménye mellett, eljutottak eleink addig a felismerésig, hogy a „*nyelvünk a hazánk*”. Főleg a trianoni határokon kívülre rekedteknek. És évtizedeken át felismertük annak igazát, hogy amíg magyarul gondolkodunk, beszélünk, bánkódunk, írunk és prédikálunk, addig magyarok vagyunk, addig él a nemzet.

Trianonról beszélni egy olyan gyászbeszéd, amikor nem vigasztalhatjuk magunkat azzal, hogy ez az élet rendje, aki megszületik, annak meg is kell halnia, mert porból lettél és porrá leszel. Mert az nem lehetett a rend része, hogy egy virágzó országnak darabokra kell szakadnia, porba kell hullnia. Nem, nem tudunk ebbe belenyugodni. Száz esztendő elteltével is a keserűség, a méltatlanság önt el minket az igazságtalan diktátum, az executio miatt, ahogy sokan nevezik. A keserűségünk olyannyira nagy, hogy a történelem távlatából hajlamosak vagyunk ítélkezni őseink fölött. Mert talán ezen lehetett volna változtatni. Nem csak konkrét történelmi személyiségeket vádolunk, hanem az egész népet, hiszen ott van Törökország példája. A törökök nem fogadták el a sevres-i diktátumot, mely két hónappal Trianon után született, szembeszálltak az Antanttal, és megvédték határaikat. Irigylésre méltó, mondanánk. De nem ítélkezhetünk déd- és üketyáinkon. El sem tudjuk képzelni azt a kétségbeesést, azt a fáradtságot, azt a lelki, testi és anyagi nyomort, ami eluralkodott abban az időben Nagy-Magyarországon. A rengeteg megcsonkított férfit, a rengeteg megtört asszonyt. A rémületet, melyet a fosztogatások és népiirtások okoztak, hiszen sosem lehetett tudni, mikor bukkannak fel ellenséges katonák, vagy vörösek, vagy fehérek, és viszik el mindenüket vagy állítanak a falhoz. Kinek lett volna ereje abban a szörnyű világban egy újabb évekig tartó háborúhoz? Mindegy, hogy milyen áron, csak legyen béke, így érezhetett a kor embere. Nem ítélné meg el ezért őt, az ő helyében mi is meghajoltunk volna a sors előtt. Micsoda tragédiák voltak! Gondoljunk bele! Voltak olyan erdélyi magyar férfiak, akik a századforduló éveiben születtek és akiket kamaszként besoroztak az első világháborúba. Mikor hazaértek hazájukat elfoglalva, idegen bitorlás alatt találták. Még nem voltak annyira korosak, hogy megússzák a katonai szolgálatot a második világháborúban, majd orosz fogságba estek. Mire visszatértek Szibériából, hazájukat ismét elfoglalva

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.

találták és a kommunista uralom a földjeiktől is megfosztotta őket. A kommunizmus teljes reménytelen-ségében, kisebbségi elnyomásában haltak meg egy olyan keserű élet után, amelyet mi el sem tudunk képzelni, gyermekeink pedig még nálunk is kevésbé. De ez a keserű élet is tele volt hittel, hiszen valaki, aki két ilyen módon átélt világ- és életéget követően sem adja fel az életet, annak csakis a hit lehet az oka. A hit Istenben, a hazában, a nemzetben, a családban. Nem véletlen, hogy székely ember fogalmazta meg minden idők legcsodálatosabb szállóigéinek egyikét: „*Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.*” Legyünk még Tamási Áronnál is góbébbak: mi bizony őt országban is otthon vagyunk, ha tetszik másoknak, ha nem. Sőt, otthon vagyunk az egész világban, ahol soha nem kellett szegyenkeznünk magyarságunk miatt, hiszen híres tudósok és művészek ezreivel büszkélkedhettünk, akik miatt csodáltak bennünket, de csodáltak forradalmaink – 1948 és 1956 – miatt is.

Igen, transzilvanista vagyok a Kós Károly-i értelemben és ebben a transzilvanizmusban van egyfajta derű. Unitárius vagyok, és ebben is van egyfajta derű. Egy erdélyi unitárius embert nem tud elcsüggeszteni a legnagyobb történelmi tragédia sem, emelt fővel néz szembe bármivel. Azt hiszem, ez belénk ivódott a történelem folyamán. Azt olvastam valahol, hogy génjeink évszázadokra visszamenőleg megőrzik azt, ami őseinkkel történt, és ez kihatással van jellemünkre, természetünkre. Nekünk, erdélyi unitáriusoknak egy aranykorral indult a történetünk, Dávid Ferenc idejében, János Zsigmond életében frissen alapított egyházunk virágzott, és 1568-ban nekünk köszönhetően kiáltották ki a vallásszabadságot talán legelőször a történelemben. De az aranykor nem tartott sokáig, Dávid Ferencnek mártírként kellett meghalnia Déva várának börtönében. A második unitárius aranykor – melynek épp Trianon vetett véget – három évszázadot kellett várni. Eme három évszázad alatt nehéz volt unitáriusnak lenni, megszorításoknak, zaklatásoknak, időnként üldözésnek is ki voltunk téve. De olyan is volt, hogy önként áldoztuk életünket a hazáért, például unitárius kollégiumi ifjaink két ízben is szinte mind egy szálig odavesztek: a 17. század fordulóján Mihály vajda és Basta tábornok megszállása idején, valamint a Rákóczi-féle szabadságharcban. De

túlélünk mindent, derűsen, emelt fővel kitartottunk, és aztán ismét aranykor köszöntött ránk, a kiegyezés után egyházunk a hazában is, a nagyvilágban is megtalálta méltó helyét, a templom- és intézményrendszerünk kiépült, ez a különleges templomunk is (Budapest, Nagy Ignác utca szerk. megj.) abban az aranykorban épült. De az aranykorok nem tartanak az idő végezetéig, az emberi történelem már csak ilyen, és Trianonnal újra a megpróbáltatások hosszú évtizedei kezdődtek el, nem csak magyarként, hanem unitáriusként is.

De lám, eltelt egy évszázad, és mi mégis itt vagyunk. Márpedig egy évszázad nagy idő, és ha azt is beleszámítjuk, hogy ennek a 100 évnek 8 évtizede a 20. századhoz tartozik, akkor azzal sokat elmondtunk. Trianon óta ez a szakrális épület, ahol egybegyűltünk átélte még egy világháborút, Rákosi rémuralmát, majd az '56-os forradalmat, melynek golyónyomait falaink még most is őrzik, átélte a kommunizmus évtizedeit, a rendszerváltást, a digitális forradalmat és mi most újra javítgatjuk, újítgatjuk, csinosítgatjuk, hogy további évtizedeket bírjon ki, amelyek klímaválságot, mesterséges intelligenciát és egyéb, a tudományos fantasztikum kategóriájába tartozó, de megvalósulással fenyegető dolgot ígérnek.

Darabokra szaggatásunk és szétszórtságunk sebei a 21. században kialakuló európai összefogásban begyó-

gyulhatnának, csonkaságaink kiegészülhetnének, ha nem engednők magunkban, tudatunkban, idegrendszerünkben diadalra jutni Trianont. Trianon nem akkor jut igazán diadalra, amikor más-más színű zászlót lenget a szél egy hanyag logikával és fogyatékos igazságossággal meghúzott határ két oldalán, hanem akkor, amikor a határ egyik oldalán élők már nem tudják, hogy testvéreik élnek a másik oldalán, vagy ha tudják is, nem érdekli őket a sorsuk. És ezt nem szabad, nem lehet érvényesülni soha. Sem gondolatainkban, sem szóban, sem cselekedetben.

Végül engedjétek meg egy, hogy egy kiváló magyar költő verséből idézzek egy pár sort. A költő, Sajó Sándor, a Magyarnak lenni című versében felteszi magának és a verset olvasóknak egyaránt az egyáltalán nem szónoki kérdést: Magyarnak lenni: tudod, mit jelent? A vers egyáltalán nem derűlátó, de az utolsó soraiban sikerről megfogalmazni pozitívan azt, hogy számára és minden vele gondolkodó magyar ember számára mit jelent magyarnak lenni: „Magyarnak lenni: nagy s szent akarát, / Mely itt reszket a Kárpátok alatt: / Ha küszködön, ha szenvedőn, ha sírva, / Viselni sorsunk, ahogy meg van írva: / Lelkünkbe szíva magyar földünk lelkét, / Vértünkbe oltva ősök honszerelmét, / Féltni borulni minden magyar rögre, / S hozzá tapadni örökön örökre.” Ámen

KÁSZONI JÓZSEF

Éljen a nemzet, éljen a hon!

„De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elvesszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,39)

Tisztelt gyülekezet, méltóságos egyházi, politikai és közéleti előljárók, kedves televíziónézők, imádkozó és emlékező nemzettársaim! Emlék-istentiszteletünk társszónokaként szeretettel köszöntöm mindnyájukat. 2020. június 4-én mindenekelőtt hálát adok Istennek, hogy megélhettük a mai találkozásunkat. Ilyen száz évvel a hátunk mögött és egy világjárvánnyal a nyakunkban kegyelmi ajándék ez kétségtelenül!

Ma arról kívánok beszélni, hogy Erdélyben élő unitárius magyar emberként mi jár a fejemben és a szívemben a gyászos trianoni diktátum századik évfordulóján. Kiemelkedő történelmi eseményeink megünneplésekor általában jól esik újból átélni az eredettörténetet. Honfoglalásunkat vagy államalapításunkat ünnepelve magasztos érzésekkel szoktuk felidézni az álomszerűen szép kezdeteket. Ma viszont, a gyalázatos trianoni diktátum centenáriumán mulhatatlan veszteségérzettel mondjuk: az elmúlt száz év számunkra rémálommal kezdődött. Nem sorolom a közismert okokat, tényeket és következményeket, nem idézem veszteségeink tragikus sarokszámait, hanem személyes vallomást osztok

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.
Szabó László szindi lelkész

meg önökkel, mivel a történelem nemcsak a hivatalos krónikákba kerülő adatok halmazát és azok értelmezését jelenti, hanem az egyének, a családok és a közösségek közvetlen tapasztalatait is.

A fővárosunktól 700 kilométernyire keletre, az udvarhelyszéki Homoródalmáson nevelkedtem, a nacional-kommunista diktatúra utolsó másfél évtizedében. Gyermekkorom meghatározó élménye volt, amikor ál-

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.

dott emlékü nagyszüleim és kortársaik a trianoni országvesztésről meséltek unokáiknak. Ők tizenéves gyermekeként szenvedték át a legnagyobb magyar sorscsapást, és életük végéig fátyolossá vált a hangjuk, amikor megosztották velünk a nagybetűs fájdalmat. Azt a veszteségérzetet, ami azóta is minden magyar ember szívében él bizonyos mértékben. Meséltek nekünk az évezredes dicsőséges múltról, majd arról, hogy az I. világháború óta sajnos „*Nem úgy van már, mint volt régen, / Nem az a nap süt az égen [...]*” a Kárpát-medencei hazánk felett. Azóta a trianoni merénylet nemcsak sérelmezett statisztikai adatként és igazságtalan történelmi sorsfordulóként fáj nekünk, hanem személyes módon. Ezt a fájdalmat nem történelemkönyvekből sajátítottuk el. Akkoriban az iskolában éppen a fordítottját hazudták nekünk annak az igazságnak, amit családi otthonainkban és vallásórakon tanultunk. Ez a fájdalom úgy személyes, hogy benne van minden egyéni és közösségi szenvedés, amit az első világhévi kezdődően átélünk. Ennek a fájdalomnak része a háborúban és fogolytáborokban elhunyt hozzátartozók gyászolása, az árván maradt családtagok szenvedése, a parancsuralmi rendszerek összes rémtette, az 1956. évi magyar forradalom és szabadságharc leverése a következményeivel együtt. A Kárpát-medencében alig van magyar család, amelyet nem érintettek volna személyesen az utóbbi század történelmi tragédiái.

Bóka Sándor nevű dédnagyapám fiatal honvédként szenvedett hősi halált magyar hazánkért 1916. november 29-én. Özvegyének és három leánygyermekének küzdelmes sorsa hasonló volt a sokmillió hadiárva társukéhoz. A nyolcvanévesen elhunyt nagyanyám élete végéig alig volt olyan vasárnap, amikor a háborús hősök templomi emléktáblája előtt ne sírta volna a nyolcéves korában elveszített édesapját. A messzi harcmezők jel-telen sírhantjai az árvák és utódaik lelkében hajtottak éltető gyászvirágokat. Legyen áldott elhunyt hőseink emléke, akik nemzetünkért és hazánkért éltek, haltak!

Veszteségeinkre emlékezve, ma nem a XX. századi golgotás utunkat kívánjuk siratni. Ma lelki és szellemi erőforrásainkat keressük, amelyek segítettek a túlélésben, és hűséges útítársaink maradnak nemzetünk felemelkedésében is. Ha valaki olyan balesetet szenvedett vagy súlyos betegséget vészelt át, amelyben csak az

isteni gondviselésen múlt az életben maradása, az a személy valószínűleg nem felejt el a baleset vagy a betegség okát, és túlélésének körülményeit sem. Ilyen veszélyhelyzetekből szabadulva a legfontosabb a jó Istennek szóló hálaadás, az élni akarás megerősítése és az ebben segítő tanulságok levonása.

Egy évszázaddal ezelőtt sírgödröt ástak nekünk. A történelem Ura úgy akarta azonban, hogy ez a nemzetgyilkossági kísérlet ne sikerüljön maradéktalanul és a tragédia ne váljon végzetessé. Amiként két évezreddel korábban a jézusi eszméket sem tudták sziklasírba zární, ugyanúgy magyar népünknek is megadatott a túlélés esélye. A nemzeti feltámadás hitéből, rengeteg áldozatvállalásból, hőstettekből, gyermekek felneveléséből és más hétköznapi szolgálatokból csoda született: a megmaradás csodája!

Az elmúlt száz év minden megpróbáltatása közben töretlenül hittük, hogy semmilyen országhatár, államhatalmi elnyomatás és politikai-ideológiai ellenszél nem tépheti darabokra nemzetközösségünket, mert az égi magasságban létező hazánkban újra és újra összeforr az, ami együvé tartozik. Bár óriási veszteségekkel, de mindmáig megmaradtak az elszakított országrészekben élő magyar nemzeti közösségeink. A megcsonkított maradék államunk többször is fejlődésnek indult, és ma is elkötelezetten igyekszik betölteni a gondoskodó anyaország szerepét. Erdélyben élő egyik állampolgáraként ezúton is köszönetet nyilvánítok ezért!

Történelmi titok vagy isteni gondviselés a megmaradásunk? A válasz legyen mindenkinek hite vagy világnézeti felfogása szerint, de mindenképp örvendjünk annak, hogy túlélésünk immár évszázados valóság. Köszönet ezért minden áldozatvállaló magyar embernek, ugyanakkor illesse tisztelet azokat a más nemzetű személyeket és közösségeket, akik elnyomatásunk helyett a békés együttműködés útját választották! Ők azok, akik velünk együtt tudták, illetve tudják ma is, hogy a legyőzöttek megalázása – igazságtalan és méltánytalan diktátumokkal – nem szolgálja a népek megbékélését. Felbecsülhetetlenül káros következményekkel járt, hogy a trianoni döntéshozók számára nem szolgált tanulságul a történelem legfontosabb leckéi, miszerint a megalázó diktátumok jövőbeli fegyveres elégtételek alapjait vetik meg, újabb veszteségeket okoznak emberéletekben és megghiúsítják a társadalmak békés fejlődését.

Trianoni gyászunk feldolgozása rendjén nem lehet és nem szabad megkerülni a mellettünk élő nemzetekkel való kapcsolataink új alapokra helyezését. Ez kölcsönös tiszteletet és egyenrangúságot feltételez. Életszerű, hogy a sorsfordító történelmi eseményekhez a nemzetek tudatában másfajta előjelek társulnak. Fontos azonban, hogy az évszázados történelmi sérelmekből ne származzon további viszálykodás és bosszúvágy. Akiknek fáj Trianon, azoktól többé ne kérjék számon nemzeti fájdalmunkat, és az egykori legyőzöttek utódaitól ne várják el a gyász ünneplését, mert az természetellenes. Másfelől: bánjunk csinján mi is a túlzott előítéleteinkkel, mert a történelemben nincsenek abszolút jó, illetve gonosz nemzetek, és nem létezik közösségi bűnösség. Múltbeli

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.
Cziré Szabolcs budapesti lelkész

sérelmeink okán ne szidalmazzuk feleslegesen az egykori nyertesek mai utódait. *„A harcot, amelyet őseink vívtak, békévé oldja az emlékezés”* – vallom és remélem József Attila szerint, tudva azt is, hogy mindenféle megbékéléshez egyenrangú felek őszinte és méltányos viszonyulása szükséges. E téren még sok tennivalónk lesz kölcsönösen, főleg akkor, ha egyesek öselleniségként kezelnek minket, néha gúnyt űznek nemzeti jelképeinkből, tervszerűen elősegítik veszélyeztetett nemzetrészeink sorvadását, a közösségi önrendelkezés jogát eleve elutasítják és a társnemzeti jogállásról hallani sem akarnak. Ha száz év teltével úgy éreznénk, hogy már elégünk van az egyoldalú megbékélési szándékunk hangoztatásából és kezd elfáradni a kinyújtott békejobbunk, akkor is maradjunk állhatatosak és ne lankadjon a tisztességes együttműködési szándékunk. Meglátjuk, hogy eljön az az idő – már ebben a században –, amikor Magyarországnak sok szövetségese lesz világszerte és a magyar népnek több udvarlója akad a Kárpát-medencében, mint valaha. S ha majd bármikor fejünkbe szállna a dicsőség, legyünk alázatosak, mert így a gondviselő Isten marad a legfőbb szövetségeseünk, és ha ő velünk, kicsoda lehet ellenünk!

A következőkben arról szeretnék megfogalmazni néhány gondolatot: miként kellene megélnünk magyarságunkat a XXI. században. Nem politikai eszközökről beszélek, bár azok is lényegesek, hanem olyan gyakorlati szempontoknak adok hangot, amelyeket egyéni és közösségi életünkben saját akarattunkkal és természetesen a jó Isten segítségével megvalósíthatunk. A saját hozzáállás fontosságát azért hangsúlyozom, mert rossz szokásként a kudarcok miatt gyakran másokat és külső körülményeket hibáztatunk, olyankor is, amikor a felelősség többnyire minket terhel. A sikeres megoldások kulcsa először a mi fejünkben kéne jó irányba mozduljon, de hogyan? Ebbéli segítségül forduljunk az égiekhez, mert egészséges vallásosságunkban eligazítást és erőforrásokat találunk. Hallottuk ma is az örökérvényű bibliai biztatást: *„De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elvesszünk, hanem a hitői, hogy életet nyerjünk.”*

A vallásos lelkigondozásban szoktuk emlegetni a személyes gyász feldolgozása során, hogy a hit és az idő múlása nem feledtetik velünk a tragikus eseményt,

hanem megtanítanak együtt élni a fájdalommal. Ennek mintájára: a Trianon utáni nem, nem, soha! létértelmezésünk szükségszerűen kiegészült a kötelező igenekkel és a lehetőségek szerinti cselekvésekkel. Az 1920-as években nem sikerült volna talpra állnunk és megkezdünk a felemelkedést pusztán siránkozással és nosztalgizással, várva a sült galambokat, hogy készen viszsaállítsák a *„legyen úgy, mint régen”* volt állapotokat. Önvédelemből és nemzeti érdekeink szolgálatában ezután is mindent meg kell tennünk a lehetőségek határáig elmenően.

Szemléletváltás szükséges nemzettudatunk káros hatású tartozékainak levedléséhez is. Az érthetőség kedvéért példát mondok: mérsékelnünk kellene a felesleges önsajnálatast, a nemzeti mélabúságot, a *„sírva vigad a magyar”* életérzést és az ebből fakadó önpusztító gyakorlatokat. A depresszióra és öngyilkosságra való hajlam sajnos egyik fő jellemzőnké vált, pedig nyilvánvaló, hogy a borúlátó életszemlélet és a kicsinyhitűség nem megfelelő lelki alap a megerősödéshez. Üdvös lenne, ha a magyarnak lenni hivatás a továbbiakban nem csak kilátástalan, bús küzdelmet jelentene számunkra, mint eddig, hanem egyre több sikerélmény és derűlátás vegyülne jövőképünkbe.

Összetartozásunk és nemzetszolgálatunk lelki alapjait gazdagítja az is, ha nemes hagyományainkat és mindenkor értékeinket kellőképpen megbecsüljük. Nemzeti örökségünk ismerete és gyarapítása nélkül közösségi életünk útja lejtőre kerül. Múltunkat nem lehet kiszakítani lelkünkől és génjeinkből, de az csak akkor lesz gazdagítóan a miénk, ha megértjük értékeinket és hozzáadunk azokhoz.

Hadd említsem kiemelkedő példaként azt, hogy tavalyelőtt rangos ünnepségekkel emlékeztünk meg a 450 éves tordai örökségre, ráadásul az anyaország Parlamentje emléktörvénnyel méltatta az Erdélyi Országgyűlés 1568. évi vallásügyi jogalkotását, amivel a világon először, addig sehol nem ismert mértékben foglalta törvénybe a vallásszabadságot. Illesse köszönet és elismerés ezúton is az Országgyűlést ezért az emléktörvényért, akárcsak azokat, akik a vallási türelem és a felekezeti együttműködés életvitelszerű gyakorlásával folyamatosan hozzájárulnak e páratlan örökség ápolásához!

Napjainkban fölöttébb indokolt egyházaink, társadalmi szervezeteink, polgári és államigazgatási intézményeink áldásos együttműködése. Közelebről a járvány idején kifejtett közös erőfeszítésekre utalok, de megemlítem azokat a másfajta nemzetközi kihívásokat is, amelyekkel nemzetünk egészének kell megküzdenie. A közelmúltban új keletű civilizációs veszélyek, értékgyilkos és keresztényellenes törekvések erősödtek fel világszerte. Még nem látszik tisztán, hogy ezek milyen mértékben találnak fogást rajtunk, ezért résen kell lennünk. Bármilyen veszéllyel eredményesebben szembesülünk, ha bízunk egymásban, és erről nemcsak papolunk, hanem tényleges segítséget nyújtunk a rászoruló embertársainknak és közösségeinknek, amelyeket a szociális problémák mellett a létszámbeli apadás, illetve a többségbe történő beolvadás is veszélyeztet esetenként.

Amiként Jakab apostol szerint a hit halott jó cselekedetek nélkül, azonképpen a magyarságunk is annyit ér, amennyit a közösségeink szolgálatában élünk meg belőle. Ha igazán szeretjük nemzetünket, akkor azonoságtudatunk ne csak üresjáratú szólamokban nyilvánuljon meg, hanem mindennapi munkánk eredményeiben és alkotó életünk által. A történelmi idő súlya alatt majd úgyszólván kiderül, hogy mennyire voltunk hiteles magyar emberek.

A felelős nemzetszeretetről nem csupán lelki összetartozás születik, hanem cselekvő szolidaritás. Ez gyakorlatilag azt jelenti: ha például Délvidéken magyarokat vernek, ha Kárpátaljáról magyar férfiakat kényszerítenek a kelet-ukrajnai harcterekre, ha erdélyi temetőben hőseink sírhelyeit meggyalázzák, vagy néha még az anyaországban is durván „megszólják” a nemzeti elkötelezettséget, akkor ne tűrjük mindezt szó nélkül. A veszélybe került és megalázott sorstársaink iránti együttérzésünk ismételtesse meg velünk erősen Zrínyi Miklós tiltakozó szavait: „*Ne bánts a magyart!*”

Kedves testvéreim! Beszédemet személyes vallomással kezdtem, s egy másikkal érek a végére. Unitáriussággal együtt életem legnagyobb lehetőségének tartom, hogy magyarnak születtem és annak neveltek. Magyarságom egyszerre áldás, büszkeség és mindennapi közösségsszolgálat. Kívánom, hogy mindenki átélje ezt a fenséges érzést, és együtt valljuk világszerte, hogy magyarnak lenni jó! Jó bizony magyarnak lenni, amikor dicsőséges múltunkra emlékezünk, amikor kiváló művészeink és tudósaink öregbítik hírnevünket, amikor tehetséges fiataljaink reménykeltően bizonyítanak bármilyen szakterületen; jó magyarnak lenni akkor is, amikor sportolóinknak és nemzeti válogatottunknak szurkolunk, amikor világversenyeket nyerünk általuk. Mindezzel együtt azt szeretném, ha nemzeti szolidaritásunk annyira hatékonyan működne, hogy ne legyen megalázó magyarnak lenni akkor sem, amikor dél-erdélyi iskolafolyosókon hazátlannak szidalmaznak a több-

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.
Sorban Enikő homoródalmási énekvezér

ségi diákok és tanárok, amikor munkahelyeken hátrányt szenvedünk emiatt, vagy amikor őseink ázsiai származáshelyére kívánnak vissza mindnyájunkat szülőföldünkről.

Végezetül azt kívánom: amíg élünk és erőnk lesz hozzá, tegyünk meg minden lehetséges jót nemzetünkért, válasszuk mindig a hitet, mintsem a meghátalást. A második trianoni évszázad kapujában nincs más választásunk: csak előre menekülhetünk, hitünk és összetartozásunk erejével. A Gondviselő Atyánk adjon számunkra jókedvet, bőséget ehhez az úthoz a következő évezredekre. Süssön fényesen a régi napunk Kárpát-medencei honunk felett, hogy történelmi szenvedéseinkből érleljen reményt, szolidaritást és alkotóerőt magyarságunk szolgálatához. Ennek jegyében beszédemet 1848–49-es történelmi dalokból vett idézetekkel zárom: „*Adjon Isten békességet, ezer áldást, reménységet, minden jót. Legyen úgy, mint régen volt!*” „*Éljen a nemzet, éljen a hon!*” Amen.

SZABÓ LÁSZLÓ

Ünnepi beszéd

Főtiszteletű Püspök úr! Nagytiszteletű Lelkész urak! Tisztelt Házelnök úr! Tisztelt Miniszterelnök-helyettes úr! Tisztelt országgyűlési képviselő és államtitkár urak! Emlékező gyülekezet! Kedves testvéreim! A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete nevében köszönöm, hogy elfogadták meghívásunkat, hogy együtt emlékezzünk a Trianoni diktátum aláírásának 100. évfordulóján.

1918-ban az erdélyi magyar egyházak tulajdonában 372 ezer katasztrális hold földbirtok volt. 1921-ig ennek a 85%-át államosították a földreformnak álcázott hadművelet keretében. Unitárius egyházunk a „szerencsések” közé tartozott, ugyanis birtokainknak „csak” 63 %-át kobozták el. Az 1920/21-es iskolai évben az erdélyi

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.
Elekes Botond főgondnok

elemista diákok 60%-a járt felekezeti iskolába. Ez az arány az 1936/37-es tanévre 16 %-ra zsugorodott. Szo-

Emlék-istentisztelet a budapesti egyházközségben 2020. június 4.

morú összehasonlító adatok, melyek felsorolását órákon át folytathatnám.

Kedves testvéreim! 100 éve a román államhatalom jól célzott ütésekkel tört magyar egyházainkra. Pontosan tudták, ha sikerül gyülekezeteink identitásunkat megtartó kötőszöveit széttroncsolni, könnyebben eljuthatnak igazi céljukhoz, az erdélyi magyarság gerincének szétzúzásához, ami a közösség halálához vezet. Nem tudom, hogy akkor a bukaresti elitet instruálta-e valaki, az azonban jól látható, hogy ezt a gyakorlatot Európában és a világ más tájain azóta is sikeresen használják nemzetek leigázására, megsemmisítésére.

Testvéreim, sose felejtjük el, mindig tartsuk szem előtt, hogy akik a magyar történelmi egyházakat támadják, vagy a létükre törnek, azok végső soron a nemzet egészét akarják megsemmisíteni. Így volt ez a múltban, és így lesz a jövőben is!

Egyházunk a jelenlegi Magyarország területén először a XVI. század végén erősödött meg, majd a kiegyezésnek köszönhetően szökött újra szárba. Budapesten az első unitárius istentiszteletre 1869-ben került sor. Néhány évtized alatt több egyházközségünk alakult, egyetemességünk 9. egyházköre intézményesült. De az unitáriusok túlnyomó többsége továbbra is a történelmi Erdélyben gyakorolta a hitét.

Nem nehéz elképzelni, hogy a Párizsban a magyar nemzetre formálisan is rászabadított gyilkos indulatoknak milyen következményei voltak szeretett egyházunkra. Második budapesti egyházközségünk az Erdélyből elűzött székely atyafiak gyülekezetéből alakult. Párját ritkító erőfeszítéseiknek köszönhetően 1936 júniusában szentelték fel a pestszentlőrinci unitárius templomot. Trianon következménye harmadik budapesti egyházközségünk is. Ferencvárosban, az egykori Rákos utcában az angol és amerikai unitáriusok adományából hoztuk létre a Misszió Házat, azzal a céllal, hogy erdélyi unitárius menekülteknek, majd a Budapesten tanuló erdélyi diákoknak átmeneti otthont, illetve kollégiumi háttérrel biztosítsunk. E ház struktúráján épült ki a Bartók Béla testvérünk nevét viselő gyülekezet.

Ha abból indulunk ki, hol tartottunk 1989-ben, bizakodók lehetünk, és joggal gondolhatjuk, hogy van esélyünk unitáriusként és magyarként a Kárpát-medencében megmaradni és gyarapodni.

A harmadik évezredben megnyílt lehetőségekkel élve, felelős előkészítést követően egyházunk Zsinata a 2012. június 28-án hozott döntésével egy intézményi keretbe szervezte az erdélyi és a magyarországi egyházrészeket, visszaállította a magyar unitáriusok létfeltételeinek természetes állapotát. Mondhatjuk, hogy ezzel az aktussal, a magunk részéről mi, unitáriusok, intézményi szempontból felszámoltuk a trianoni diktátum és a bolsevik diktatúra következményeit. Azt üzentük a magyar társadalomnak és más, velünk hasonló cipőben járó nemzeteknek, hogy a Gondviselő támaszával és kitartó munkával a leggyalázatosabb cselekedetek következménye is úrrá lehet lenni. 2012-ben helyreállt egyházunk egysége. Az unitarizmusra nézve mindenképp, de össz-magyar szempontból is történelmet írtunk: a Kárpát-medencében a magyar történelmi egyházak közül mi vagyunk az egyetlenek, akik a teljes intézményi integráció megvalósításával képzeljük el jövőnket.

Mindez nemcsak az unitáriusok szeretetközösségének, hanem nemzetünk egészének a sikere. Ki kell emelnünk, hogy egyházunk integrációját bátorította a Magyar Országgyűlésnek az a 2010-ben hozott történelmi döntése, amely az állampolgárságról szóló törvény módosításával lehetővé tette, hogy a külhonban élő magyar testvéreink is felvehessék a magyar állampolgárságot, és a magyar politikai nemzethez tartozhassanak. Mi, erdélyi és magyarországi unitáriusok végtelenül hálásak vagyunk ezért az akkori jogalkotóknak.

Nyolc évvel később az Országgyűlés az 1568. évi tor-dai vallásügyi törvény jelentőségéről és a Vallásszabadság Napjáról című 2018. évi I. törvényben formálisan is elismerte az unitárius egyháznak a magyar történelemben betöltött szerepét. Büszkéek vagyunk rá!

Ma, amikor a trianoni tragédiára emlékezünk, köszönetet kell mondanunk azoknak az ismert és ismeretlen nemzettársainknak is, akik az elmúlt száz évben, de főleg a kommunizmus idején a külhoni magyarokat a nemzet részének tekintették. Akik annak ellenére kiálltak mellettük, hogy szolidarizáló együttérzésüket a hatóságok rendszerellenes nacionalizmusnak bélyegezték és üldözték. Köszönetet mondunk annak a 100 ezer tüntetőnek, akik 1988 nyarán az erdélyi falurombolás ellen tiltakoztak. Ez a tüntetés volt a rendszerváltáshoz vezető első jelentős demonstráció. Nekik köszönhetjük azt a bizonyosságot, hogy a külhonban élő magyaroknak van Anyaország, nincsenek egyedül, érdemes megmaradniuk annak, aminek az Úr teremtette őket.

Végezetül hadd idézzek egy gondolatot az erdélyi történelmi egyházak főpásztorai által a trianoni diktátum centenáriuma alkalmából kiadott nyilatkozatból.

„A történelem Ura adjon bölcsességet mindnyájunknak, hogy válasszuk mindenkor az életet és az áldást, az összefogást és a megmaradást, mintsem az önfeladást és a megalkuvást. A jó Isten áldja meg jelenünket és jövőnket! Ő adjon erőt a reményteljes munkához, alkotóerőt értékeink gyarapításához, hitet nemzetünk és az emberiség szolgálatahoz!”

Így legyen!

ELEKES BOTOND

Pestszentlőrinci templomunk a „trianoni mementó”

„Amiket hallottunk és tudunk, mert őseink elbeszélték nekünk, nem titkoljuk el fiaink elől, elbeszéljük a jövő nemzedéknek: Tudja meg ezt a jövő nemzedék, a születendő fiak, és ha felnőnek, beszéljék el fiaiknak, hogy Istenbe vessék bizalmukat...” (Zsolt 78,1-7)

Az Unitárius Egyház igazán átélte a trianoni tragédiát! Az anyaországi kis egyházkör elszakadt a tömbben élő hívektől, központtól. A Pestszentlőrinci Egyházközség, mint „trianoni mementó”, pontosan a nemzeti tragédiának köszönheti létrejöttét.

Száz évvel ezelőtt, 1920. június 4-én, Versailles-ban, a Kis-Trianon-palotában írták alá azt a békediktátumot, amely a magyarságot kényszerpályára állította. Szétdarabolták az országot.

A pestszentlőrinci templomban 2020. június 4-én, 16.30-kor megszólalt a harang 100 másodpercig a tragédia emlékére. A járvány utáni első, már „félíg” nyilvános emlékezésre sokan gyűltek össze.

A harangozás után a gyülekezet két ifjú tagja megkoszorúzta a templomkertben azt a kopjafát, melyet a gyülekezet állított a szentelés 80. évfordulóján a templomépítők emlékére.

Az ünnepség a templomban istentisztelettel folytatódott **Kászoni József** püspöki helynök és **Szabó László** erdélyi lelkész szolgálatával. Ezt követően **Elekes Botond** főgondnok személyes és tartalmas beszédet mondott. Sorban Enikő népdalénekes, humoródalmási énekvezér egyházi énekeket és a nép ajkán született székely dalokat adott elő. Emlékező beszédet mondott **dr. Szent-Iványi Iлона** gyülekezeti lelkész, majd felolvasta a korondi testvér egyházközség köszöntő levelét. **Albert-Nagy Ákos**, az egyházkerülethez rendelt gyakorló segéd-

A pestszentlőrinci unitárius templom
(Fotó: Szabó Mátyás)

lelkész hatásosan és teljes átéléssel adta elő Dsida Jenő Psalmus Hungaricus c. versét. A megemlékezés a Himnusz éneklésével zárult.

A Pestszentlőrinci Egyházközség története szorosan összefonódik a trianoni tragédiával. 1916-ban a dr. Lipták és Társa Építési és Vasszerkezeti Gyár Rt. Pestszentlőrinc nagyközségben egy külön lőszergyárat létesített, amelyet kőfallal vett körül. Ezt a területet a Népjóléti Minisztérium a menekültek részére adta át lakásgondjaik enyhítésére s „állami telep” néven maradt fenn 1977-ig.

A menekültek nemcsak erdélyiek és unitáriusok voltak. Jöttek a Felvidékről, a délvidékről, unitáriusok és nem unitáriusok. A közös sors összekapcsolta őket és a lakók szorgalma, összefogása kedves kisvárost varázsolt az egykori gyártelepből.

Az unitárius lelkészi munkát: istentiszteletek tartását, a hitoktatási feladatokat a budapesti egyházközség lelkészei végezték.

A belügyminisztérium 1929-ben átengedett egy telket egy 10x10 méteres barakképülettel templomépítés céljára. A terveket **Máthé Géza** kénosi unitárius építész díjtalanul készítette el, a többi munkát pedig elvégezte a gyülekezet. Az egyik szomszédos gyár területén megvettek egy összedőlt műhely épületét, majd közös munkával kitermelték a téglát és hozzáfogtak az építkezéshez.

1935. október 3-án került sor az alapkőletételre. 1936. február 19-én volt az első istentisztelet a belül kész, de kívül még vakolatlan templomban. Április 16-án megkezdik a gyülekezeti ház és tanácsterem építését, majd 1936. június 17-én felszentelték a teljesen kész templomot és a hozzáépített gyülekezeti termet. Ekkor 170 család tartozott a gyülekezetéhez.

Ünnepi megemlékezés Pestszentlőrincen 2020. jún. 4.
(Fotó: Szabó Mátyás)

Ünnepi megemlékezés Pestszentlőrincen 2020. jún. 4.
(Fotó: Szabó Mátyás)

Ünnepi megemlékezés Pestszentlőrincen 2020. jún. 4.
(Fotó: Szabó Mátyás)

„Igazságot szolgáltat majd valamennyi nép között, ítéletet hoz a távoli, erős nemzetek ügyében. Kardjaikból ezért kapákat kovácsolnak, lándzsáikból pedig metszőkéseket; nép a népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul.” – olvasható a Mikeás 4,3-ban. Egy volt lőszergyár helyén, ahol a trianoni tragédia nyomán, akik túléltek az első világháborút, a fegyverekből ekevasat és kapát kovácsoltak. Amint letelepedtek, lelki kötelessé-

güknek érezték, hogy az imádkozás háza, Isten háza is megépüljön.

Aki felejt, akár tervezetten, akár az idő múlásával, lebontja az emlékezés védelmi falai, kiszolgáltatja önmagát és embertársait a történelem megismétlődésének. A felejtés a történelem újrarájátszhatóságának feltétele, az emlékezetkiesés pedig a történelemhamisítás nagy játéktere. Aki feledtet, nem gyógyít, hanem védtelenné tesz, vagy az elviselhetetlent akarja természetesként láttatni.

2010-ben döntött a Magyar Országgyűlés arról, hogy június 4-e legyen a Nemzeti Összetartozás Napja. A döntés kimondja, hogy a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége része az egységes magyar nemzetnek, melynek államhatárok feletti összetartozása valóság, s egyúttal a magyarok személyes és közösségi önazonosságának meghatározó eleme.

Egyházi szolgálatunkban fontos a hazai, Kárpát-medencei, és a világban élő magyarságnak az összetartozása, anyanyelvünk és közös kultúránk ápolása, hitünk megélése a jézusi úton. Tanulva a múlt hibáiból keresztény reménységgel a mindenség Istenéhez fordulunk, hogy tartsa meg nemzetünket és anyaszentegyházunkat mindörökké.

SZENT-IVÁNYI ILONA

Pünkösdi pásztorlevél

„Ekkor előállt Péter a tizeneggyel, felemelte a hangját, és így szólt hozzájuk: Zsidó férfiak és Jeruzsálem minden lakója! Figyeljete szavaimra, és tudjátok meg, mit jelent mindez! [...] Amikor ezt hallották, mintha szíven találták volna őket, és ezt kérdezték Pétertől és a többi apostoltól: Mit tegyünk, testvéreim, férfiak? Péter így válaszolt: Térjete meg, és keresztelkedjete meg mindnyájan Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (ApCsel 2,14.37–38)

Kedves keresztény testvéreim!

Az apostolok cselekedeteiről szóló könyv írójának vallomása szerint „amikor pedig eljött a pünkösöd napja, [...] mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen...” (ApCsel 2,1). Ezt olvasva a ma élő embert szomorúság tölti el. Hiszen hol vagyunk mi ettől? A világjárvány miatt ez esztendőben pünkösöd ünnepét is valószínűleg szigorú előírásokat betartva kell otthonainkban megünnepelnünk. Egyedül, esetleg szűk családi körben tudunk csak együtt lenni. Az elmúlt napok, hetek alatt az egyház is igyekezett a technika lehetőségeit kihasználva tartani legalább virtuálisan a kapcsolatot, figyelmeztetni keresztény testvéreinket a gondviselő Isten szeretetére, ebben a bezártságban is meglátni, megtapasztalni

szerető Atyánk jelenlétét. Miközben ezt tesszük, belátjuk, hogy a személyes kapcsolatot, együttlétet semmi sem pótolhatja. Mindazonáltal reménykedve tekintünk Isten felé, és önkéntelenül tolul ajkunkra a 146-os számú egyházi énekünkkel az imádság: „Édes Atyánk, örök Úr odafönt, / Látod a szívben a bánatözönt, / Látod a ránk szakadó zivatart, / Látod a felleg, a vész hova tart.” „Édes Atyánk, halld meg imánk, / Lelketek öntsd ki ma, töltsd ki mi ránk.”

Ha az elmúlt életünk évtizedeit vizsgáljuk – nemcsak most, a világjárvány okozta nehéz helyzetben, hanem abban az általános széttöredezettségben, ahogy éljük napjaink –, azt tapasztaljuk, hogy ritkán, nagyon ritkán tudunk valóban együtt lenni és együtt gondolkodni. Hangoztatjuk a „keresztény egységet”, közben minden keresztény felekezet, sokszor egymással szembe fordulva, a maga igazságát szajkózza. Vélt igazságainkat egymás fölé vagy egymás elé akarjuk helyezni, feledve a Mester tanítását, figyelmeztetését.

Soha nem volt ekkora igénye a keresztény embernek az egységre, mint a jelenben. Külső és belső erők, egyéni, gazdasági és politikai érdekek még jobban egymáshoz feszülve morzsolnak fel, vernek szét közösséget, családot, nemzetet. Erdélyben is, a keresztény Európában

is egyik legégetőbb feladat az egymásra figyelem még így, virtuálisan is, egymás mellett megmaradni és dolgozni, építeni Isten országát. Ez a kényszerű helyzet, amelybe sodródtunk a veszélyes járványbetegség miatt, reméljük, lehetőség és alkalom, hogy elgondolkozzunk az általunk kialakított erőszakos világ történeteiben.

Pünkösöd a keresztény egyház, az első keresztény gyülekezet megalakulásának ünnepe is. Az ApCsel írója színesen tudósít az első pünkösöd történetéről. Hogyan alakult meg az első gyülekezet? Kikből tevődött össze ez a közösség, kik voltak az elsők, akik ide tartoztak? Legelőször is a Jézus által elhívott, megszólított tanítványok, majd azok a különböző egyének, akik a zsidó aratás ünnepére Jeruzsálembe érkeztek és Péter bizonyágtevésének a meghallgatása után megkeresztelkedtek. Ennek a közösségnek a vezéralakja Péter mellett a tizenegy jézusi tanítvány. Az első pünkösdi események egyik központi alakja kétségtelenül Péter, akiben volt elég erő, tisztánlátás, hit és meggyőződés, hogy felemelje szavát, és szóljon a názáreti Jézusról. Ám, amikor képzeletben újrahallgatjuk az ő szavait, arra is figyelniünk kell, hogy mellette ott állt tizenegy társa is. Péter bizonyágtevése és az apostolok közösségének az ereje az, ami lehetővé teszi az első keresztény gyülekezet megalakulását.

Az elmúlt évezredek alatt sokan megfeledeztek e második, ám ugyanannyira fontos vetületétől ennek a sokrétű és igen fontos ünnepnek. Elfeledkeztek a tanítványokról! Péternek nemcsak az isteni kinyilatkoztatás adott erőt és bátorságot, hanem az a tudat is, hogy mellette állnak azok, akik épp úgy látták és hallották Jézust, mint ő! A nagy kérdés a ma világában az, hogy az egyetemes keresztény egyház ezt az eredeti egységet mi módon keresi.

Pünkösöd ünnepének nemcsak Péter a főszereplője, hanem a tanítványok is. Ezért róluk is, és a tanítványságról is kell szólni. Az akkori és a késői tanítványoktól függ, hogy milyen hullámhosszon továbbítják és továbbítjuk az evangéliumi üzenetet. Más szavakkal, hogyan vibrál bennünk a lélek. A tanítványok Jézus hívó szavára szakítottak addigi életvitelükkel, és vállalták Jézus követését.

Az evangéliumi leírások, tudósítások alapján képet nyerhetünk arról, hogy a Jézushoz legközelebb álló apostoloknak milyen volt a gondolkodásmódja, hogyan fogadták Jézus tanítását, hogyan igyekeztek mesterük kérése szerint élni, érteni, érezni és tevékenykedni. Az evangéliumban megörökített egy-egy élethelyzet, életkép betekintést enged az ő lelkükbe. Ezek az apostoli életképek, élethelyzetek egy-egy állomás a lelki fejlődés és alakulás, a tanítvánnyá válás útján, ami viszont pünkösöd előtt a teljes kiüresedéshez és csüggedéshez vezet. Árván, kitaszítottan, nincstelenül, kiábrándultan tengetik napjaikat a jeruzsálemi felsőházban. Együtt vannak mind, a saját maguk életével, keserűségével, kiábrándultságával, csalódottságával, félelmével, de húsvét örömeivel is, mérlegelve magukban az ép ésszel oly nehezen felfogható, felkavaró eseményeket. Persze ebben az érzés- és gondolatkavalkádban okvetlenül felmerül az a kérdés is, hogy mi az ő szerepük és feladatuk ebben az új világban.

Bálint-Benczédi Ferenc püspök (2020. pünkösöd)

Gondoltál-e arra, testvérem, hogy amikor Jézus hívó szavára a tanítványok elindultak az új élet útján, egyből hontalanná váltak? Mindent elhagytak, ami az addigi életükhöz tartozott. Drasztikusan szakítottak megszokott életvitelükkel, és amikor azt gondolták, hogy megtalálták Jézusban a megtartót, a megmentőt, a boldogságot, életük nyugalmát, akkor egyszerre mindent kiüresített a nagypénteki dráma. A közösen eltöltött évek után ottmaradtak összetörve, elbizonytalanodva. Valami közös azért csak maradt bennük: a megismert Jézus, a szelíd tekintet, a szeretetteljes megnyilvánulás, az Istenről való emberközeli tanítás, az együtt töltött idő boldog emlékei, az új világ szimfóniájának harmóniája. És – mindenek felett – ott kavargott bennük húsvét dicsősége, áldozócsüdtörtök szentsége, a megtört kenyér meghitt és mégis felemelő, átformáló szertartásossága.

Keresztény testvérem! A ma emberére jellemző, hogy a külsőségekre, a látványra sokat ad. Lenyűgözi a színporkázó, mesterséges fény, és elveszítette, nem látja a belső ragyogást, a világosságot. A hihetetlen hangerővel tomboló zajos világ meggátolja abban, hogy szíve, lelke belső hangját meghallja. Hihetetlen sebességgel száguld a széles országutakon, levegőben, vízen, de a lélek belső ösvényein botorkál vagy immár járni is képtelenné válik.

Karácsony és húsvét ünnepét kidíszítettük, felcicomáztuk, hagyományokkal és szokásokkal ékesítettük, amelyek sokszor elhalványítják az ünnep belső mondanivalóját. A ma embere egyedül bambul a karácsonyi csillagra, tanácstalanul hallgatja a mennyei kar himnuszát, hitetlenül áll a nyitott sír előtt és kételkedve fogadja a húsvéti üzenetet. Lassan-lassan eltávolodott családtól, gyülekezettől, közösségtől, nemzettársától.

Egyedül él és egyedül akarja boldogulását megteremtteni. Ebben az évben a külső rendelkezések okán is még inkább egyedül marad, magára van hagyva. Mégis jó alkalom ez a jelen helyzet, hogy megkérdezzük önmagunktól is pünkösöd ünnepén, hogy mit is cselekedjünk.

Pünkösöd arra tanít, hogy a tanítványok bátran valamást tettek a megismert és megtapasztalt, a Jézus által tanított Isten országa igazságáról. Bátran kiálltak Jézus mellett. Mi adott erőt ehhez? Nem a külvilág, amely őket is épp úgy bámolatba ejthette, mint minket most, nem a nagy lármá a jeruzsálemi tömegben, nem a zúgó szél, hanem a belső felismerés. A pünkösdi jelek: a ket-

tős tüzes nyelvek, a nyelveken való szólás, a sebesen zúgó szél lelküket és szívüket érintette meg vagy éppenséggel onnan áradt, hitükből fakadt fel. Lélekben lettek igazán tanítványok, lélekben lettek erősek és bátrak, és tudtak egymás mellett megmaradni és elnyerni a szentlélek ajándékát.

A tanítványokról szóló evangéliumi leírásokat felfoghatjuk belső utakon való járás állomásaiként, megállóiként. Belső útra, utazásra csak akkor tudsz elindulni, ha kizárod magadból rövid időre a külső világot, ha „hontalanná” leszel. Figyelsz Jézus tanítására, amíg csendben önvizsgálatot tartva, magadban felfedezed az isteni erőt. Ha nagypéntek megpróbáltatása kiüresít teljesen, észre kell vedd, hogy mégsem veszítettél el mindent: ott van az Isten által beléd oltott hit, amely képesé tesz a szeretet Istenével megteremteni azt a közösséget, amelyben nemcsak önmagadat találod meg, hanem a melletted élő embertársat is. A jézusi tanítványok így élték át az első pünkösdöt. Együtt voltak, megfogadták Mesterük intő, figyelmeztető szavát. Nem tértek külön utakra. Hittek és megerősödtek. Csendben imádkoztak és hangosan cselekedtek. Nem tévesztették el az irányt, tudtak a lélek belső útjain járni, amelyen a megismert és megszeretett tanítómester mutatta az utat.

Ma még nyomatékosabban szól a péteri felhívás: „*térjetelek meg... és megkapjátok a Szentlélek ajándékát!*” A külső világ hatalmas nyomását, csábítását ellensúlyozta a lélek belső ereje. Az individualizmust harsogó világunkban ritkán szánjuk rá magunkat arra, hogy a lélek belső útjain járjunk. Amíg ezt nem tanuljuk meg, addig csak külsőleg vagyunk Jézus-tanítványok. Isten szentlelke csak akkor és ott érint meg bennünket, ha belső útjainkon járva, Jézus tanítása alapján, lélek szerint élünk. Így lesz erőnk, hogy Péter bátorságával mindig kiálljunk, és Istenről, az ő igaz és szeretetteljes országáról hittel és cselekedettel bizonyosságot tegyünk.

A jó Isten jóra vezérlő szentlelke adjon erőt, hogy egymás mellett tudjunk megmaradni így, virtuálisan is, egymásra figyelve, Jézus tanítását követve legyen igazi pünkösdünnepünk. Dsida Jenő gondolatával fejezem be üzenetemet: „*Sugarat, fényt, színt adj nekünk, / Mert epedünk! Fényesség nélkül oly sivár az élet! / Nagy Alkotónk, oh mondd ki szent ígédet, / Legyen világosság!*”

Áldott pünkösdünnepet adjon az Isten! Ámen.

Kolozsvár, 2020. pünkösd

BÁLINT BENCZÉDI FERENC unitárius püspök

Mindennapi életed a templomod és a vallásod

Budapesti Unitárius Egyházközség – 1055 Bp. Nagy Ignác u. 2-4.

Kedves Olvasók! Terveink szerint következő lapszámainkban bemutatjuk a Magyarországi Unitárius Egyházkerület gyülekezeteit. A lelkész szolgálatával van jelen a gyülekezet élő közösségében, ezért gyülekezeteinket a lelkészeink „szemén” keresztül próbáljuk megjelenteni és megmutatni.

1. 2019 áprilisától vagy a gyülekezet lelkésze. Néhány szóban mi a legfontosabb, amit elmondanál magadról?

Hívásra válaszolva jöttem. Korábban is próbálkoztunk, ha jól emlékszem 2010-ben. Aggasztott az anyaországi egyház állapota, és úgy véltük, hogy hasznára tudnánk lenni. Az akkori elképzelés szerint feleségem, Ferenczi Enikő lelkész-nő ment volna a pestszentlőrinci gyülekezetbe, ami akkor már bő két

éve üresen állt, én pedig a BUE-be, akár segédlelkésznek. E felajánlást megtettük, de a kezdeti csodálkozást és lelkesedést erős elzárkózás követte. Kolozsváron teológiai tanárként tevékenykedtem tovább, mellette elvállaltam a püspökségen a valláserkölcsei-nevelői előadótanácsosi munkakört. Eddigi életemnek az volt a legtermékenyebb 10 éve: felnőttképzések, gyermek- és ifjúsági táborok, felnőttábor, nevelési kiadványok, segédanyagok (pl. az Énekeskönyv hangfelvétele, az Unitárius Ösvény, Balázs Ferenc mesék hangoskönyvek, vallásórás kifestős, családi foglalkoztató), vasárnapi iskola-fejlesztés, Daltutajok ifjúsági énekcsoport, konfirmandus vetélkedők, lelkésztovábbképzők, előadássorozatok stb.

2018-ban a megkeresés a gyülekezet részéről érkezett. Tele voltam

Dr. Csire Szabolcs budapesti lelkész

Erdélyben fontosnak vélt munkával, a megélhetésünk biztosnak látszott, így lényegében semmilyen taszító erő nem volt. A fontos dolgok nem kívül történnek. Ekkor kellett megértenem a különbséget a között, amit az ember akar, és amit Isten. Tíz éve én akartam jönni, de nem sikerült. Most lehetetlennek látszott, és mégsem történhetett másként. Az életben gyakran a második igen a fontosabb.

Amikor az ember hívást kap, a bensője is átalakul általa. A lelkészválasztás hónapjaiban egyre erősödött bennem a vágy, hogy teljes szívvel szolgálhassak. Annyi jóban volt részem életemben, utazásban, szeretetben és szerelemben, elismerésben és hasznosságban. Itt az idő, hogy egész lényemet átadjam, valamit törlesszek a létadósságból.

Hálás vagyok, hogy a hívást értette az Egyházam, támogatta a családom, és olyan helyre kerültem, ahol a lelkészi lakás és a templom egy folyosón van. Így szüntelen párbeszédben maradhatok azzal, Aki újra és újra abban erősít meg, hogy én a magam kisebb részét félelem és számítás nélkül tegyem hozzá, és Ő is hozzáteszi a nagyobbat. Igen, tudom, hogy Isten mindenhol jelen van a világban, de az ember nem mindenhol találja otthon. Jó, ha van egy hely, ahova bármikor megyünk, mindig otthon találjuk az Istent.

2. Néhány szóban a gyülekezet története...

A Budapesti Unitárius Egyházközség története egybeesik az egyházkerület történetével, annak néhány mondatos bemutatása lehetetlen vállalkozás. Több mint 300 oldalas egyházközségi monográfia jelent meg 2015-ben, az kiváló kiindulási pont a gyülekezet történetének megismeréséhez.

A BUE a maga gyönyörű templomával, illetve közösségével élő tanúja és zászlóshajója az unitárius vallás 19. századi magyarországi visszahonosításának. A reformáció korától ugyanis a Magyarországon félszáznál is több gyülekezetet számláló unitárius közösséget a Habsburg uralom módszeresen felmorzsolta. Ritkán figyelünk erre, de a kedvező politikai fordulatot az

1868-as esztendő hozta el, amikor is a törvényes, felelős kormány felállításával helyreállt az 1848-as alkotmány érvénye, így Magyarország és Erdély törvényi újraegyesítésével a korábban csak Erdélyre vonatkozó bevett státusa az unitárius vallásnak a Szent Korona valamennyi térségére kiterjesztést nyert. A kolozsvári egyházi vezetés reakciója dicséretesen gyors volt, és az akkor már gazdasági és kulturális fővárosként nagy vonzerőt képviselő Budapestre költözött hívekkel – a Kormány és külföldi testvérkapcsolati segítségét is mozgósítva –, a lehetőségtől számítva mintegy másfél évtized alatt impozáns templomos ingatlan épült Kilyéni Ferencz József püspöksége alatt. Templomtörténet számos helyen hozzáférhető, egyik változata a gyülekezet új honlapján (bue.hu).

A 130 esztendő alatt aztán 10 lelkész szolgálta a közösséget, többen közülük esperesként vagy vikáriusként/helynökként, és nagyságrendekkel több gondnok és presbiter a sok névtelen, hithű unitárius mellett. A leghosszabb lelkészi szolgálat Józán Miklós nevéhez fűződik, 42 esztendő. Ezért is hirdetett a gyülekezet Józán Miklós Emlékévet 2020-ban.

A gyülekezet 18. éve negyedévi rendszerességgel jelenteti meg a maga Hírlevelét, amely részletesen öndokumentálja a gyülekezet életét. Az utóbbi években a gyülekezet Facebook oldalt is működtet, az időtől pedig megújult honlappal is jelen van a világhálón. Helytelen lenne ezek helyett beszélni.

3. Egyházunk alapvetően lelkész-központú, ilyen a hagyománya és a szerkezete, habár felépítésében a ketős vezetés, a presbiteri jelleg az irányadó. Ennek kapcsán milyen a viszony a lelkész és a gyülekezet között? Hol vannak az erősségek és hol a kényes pontok az együttműködésben?

A lelkész lelki útjának a lényege, hogy miközben az emberek a lelkészről irányítást és láthatóságot várnak, ő csendhez szoktatott szívvel miként tud imaélete által egyre inkább úgy visszahúzódni, kissebbedni, hogy a szabadon hagyott tereket a közösségben Isten jelenléte

tölthesse meg. Gyakran a Lelke által lelkesült emberek által. Másként fogalmazva, a lelkész művészetét a világi vezetési technikák és a spirituális vezetettség/vezetés hiteles ötvözete adja.

Tapasztalatom szerint Magyarországon a világi vezetés jóval nagyobb súlyt képvisel, mint Erdélyben. A BUE-vel való ismerkedésem szintjén már feltűnt annak egészen kiváló Presbitériuma (a gyülekezet 1971-től visszatért a Keblitanács helyett a hagyományosabb bibliai megnevezésre.) Vannak köztük olyanok, akik több évtizedes tapasztalattal vezetik a gyülekezetet, mások új kompetenciák mentén kerültek be a csapatba. A gondnok maga is ropant tudással és tapasztalattal bír az egyházi élet vezetése terén.

Ha kényes pontot kellene említenem, az egyik talán az emberek elfoglaltsága lenne, illetve a lakhelyek szerinti nagy távolságok. A másik, hogy az ilyen hosszú időnyomot hagy az emberi viszonyokon, a sikerek melletti kudarcok pedig nehéz helyzet elé állítják a lelkesedő hitet. Öröndetes azonban, hogy egyre nagyobb számban jelentkeznek a gyülekezetben és a gyülekezetből olyanok, akik több munkát vállalnának, akár vezetőként is. Ez a folyamat is hálával tölt el, Isten erejét látom benne.

A felhatalmazó vezetés kiterjesztéseként az elmúlt évben munkacsoportokat hoztunk létre, amelyeket a könnyebb becsatornázás érdekében egy-egy elnökségi tag vezet: Család-, Gyermek és Ifjúsági munkacsoport, Rendezvény-szervezői, Kommunikációs, Gazdasági, Műszaki és Beruházási, illetve Jogi munkacsoport. Most van folyamatban a Kulturális munkacsoport kiépítése. A Rendezvény-szervezői munkacsoportnak például jelenleg két tucatnál is több tagja van, akik készséggel vállalnak minden szervezéssel és lebonyolítással kapcsolatos munkát. Hamarosan megkezdjük a világi vezetőképző kiépítését.

4. Minden gyülekezetben szinte jelzőként hangzik el a fiatalosodás és megújulás igénye, viszont ez az a korosztály, amely a jelenlegi élethelyzet-

ben a legkevesebb szabadidővel rendelkezik. Ennek ellenére milyen lehetőségeket lát erre a lelkész?

Egyfelől nagyon fontos megérteni, hogy az információs társadalom korában az ember csak azokhoz szólhat, akikkel már kapcsolatban áll. Ezért minden programot a kapcsolatépítésnek kell megelőzni.

Másfelől érzékenynek kell lenni a nemzedéki különbségekre. Le kell mondani arról, hogy mindenkinek szóló programokat kínál az egyház, és meg kell tanulnia minden nemzedék felé annak szükségletei és érdeklődése szerint megnyilvánulni. Az Y és Z nemzedékhez tartozók például roppant leterheltek, nehezen szakítanak időt, és csak arra, ami számukra kifejezetten releváns és hasznos. Apportírozni nem lehet velük. A kötelesség vagy hagyomány itt már nem működik hívószóként.

Ifjúsági egyletet már nem „általában” szervezni, hanem ifjúsági csoportok egész sorát kell létrehozni. Minden csoport lényegében szubkultúraként működik. Indítottunk például egy fiatal felnőtteknek szóló önismereti-mentálhigiénés csoportot, közel húsz résztvevő tartott ki a félév folyamán. Működik egy korábbi ifjúsági csoport, akikhez viszont nem tudnak kapcsolódni a fiatalabbak. Ezért számukra formálódik egy új, fiatalabb csoport. Folyamatosan szervezünk konfirmációs évfordulós találkozókat, ezek szintén más-más kohorszhoz tartozókat hoznak be a közösségbe.

Bevezettük a családi istentiszteleteket, amelyekre minden hónap második vasárnapján kerül sor. Volt olyan vasárnap, amelyen 44 gyermek és fiatal volt jelen. Velük három korosztályra bontott foglalkozás zajlik, miközben a felnőttek számára tematikus beszédek hangzanak el, párkapcsolati, családi élet, nevelés stb. kérdésekkel.

Voltak, akiket a Hangos Biblia program hozott közel. Minél több-rétű az egyház kínálata, annál több-féle érdeklődés mentén tud behívni embereket.

Fontos azonban szem előtt tartani az egyház sajátos jellegét és hivatását akkor is, amikor rendezvénysszervező pózt ölt magára.

5. Felvetődik a kérdés, körülbelül mekkora a gyülekezet? Milyen a taglétszám alakulása és erre építve, milyenek az esélyek, hogy vonzó legyen és maradjon sokak számára? Hogyan lehet jobban nyitni az emberek felé, úgy, hogy közben ne veszítsük el hagyományainkat, értékrendünket, unitárius identitásunkat?

Több kérdés van itt, megpróbálok röviden mindenikre kitérni.

A hívek száma egyike a legnehezebben megválaszolható kérdéseknek. Számos névjegyzéket örököltem, ezekből megpróbáltunk az elmúlt év folyamán egy használható adatbázist létrehozni. A névjegyzékben jelenleg mintegy 1500 név található. Ezeknek nagyjából felét sikerült leellenőrizni. Jól tükrözi a valóságunkat, hogy amikor tavaly hozzáfogtam kigyűjteni a keresztlelési anyakönyvből a konfirmandus korúakat, akkor 53 személyt találtam. Nagyobb részük nem szerepelt egyik névjegyzékben sem, elavultak voltak a telefonszámok, többnyire a lakcímek is. Többségüket Facebook és más közösségi médián keresztül sikerült becserkészni, hetek munkájával. Végül az 52 családból 7 mondott igent a konfirmálásra, összesen kilenc gyermekkel. Többen külföldön élnek, egyesek már konfirmáltak más felekezeteknél, mások nem is értették, hogy ha 14 év alatt nem voltak fontosak, most miért azok.

A taglétszám alakulására azért van néhány „kemény” mutató. Például az egyházfenntartást befizetők száma, ami egyenes arányban áll a közgyűlési tagsággal. A lelkészi jelentések adatai szerint 2014-ben 502, 2015-ben 459, 2016-ban 438 egyházfenntartó volt. Kriza János beszolgáló lelkészi jelentésében azt írja, hogy 2017-ben 344-en fizettek be egyházfenntartói járulékot. Ha bízni lehet az adatokban, ez négy év alatt bő 31%-os csökkenés, tehát közel minden harmadik ember elvesztése. A beszolgáló lelkész szerint 2018-at 382 egyházfenntartóval zárták. Az idén januárra ez a szám 437 volt. E számok alapján egyetemes egyházi viszonylatban a BUE jelenleg egy alsó-közép méretű gyülekezet.

A nyitás és identitásörzés kérdésére nincs könnyű válasz. Fontos

látni, hogy mi az, amire törekednünk kell. Megértésem szerint már a bemutatkozó beszéd alkalmával egyetértésre jutottunk abban, hogy: „Mi nem amerikai gyülekezetet akarunk. Mi nem erdélyi gyülekezetet akarunk. Mi erdélyi gyökerű, magyarországi magyar unitárius gyülekezetet akarunk!”

Kolozsváron többek közt vallás-szociológiát és ifjúságszociológiát is tanítok mindhárom felekezet diákja-inak. Sok egyházi elemzést lefolytatunk az elmúlt években, és számos megújulási programot, stratégiát elemeztünk. Ezek alapján készítettem el a saját stratégiai tervemet, amely-lyel a lelkészi állásra jelentkeztem. Ebben öt nagy stratégiai tengely szerepel, 41 alpontra bontva: I. Felhatalmazó vezetés; II. Szenvedélyes lelkiség; III. Egyensúlyozott kapcsolat- és programorientáltság; IV. Célirányos valláserkölcsei-nevelés; V. Inspiráló istentisztelet. Még az út elején vagyunk, de az év tapasztalata alapján bizakodva tekintek előre.

6. Mi jelenleg a legnagyobb kihívás a gyülekezetben? Melyek a legfontosabb tennivalók?

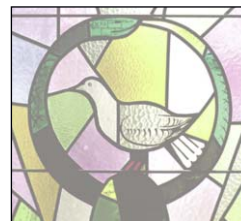
Túlélés helyett növekedés.

7. Miben látja az egyházköztség jövőjét? Hogyan néz ki a jövő Budapesti Unitárius Egyházközsége és a jövő Unitárius Egyháza?

A jövő Unitárius Egyházán belül a BUE az a gyülekezet lesz, aki elvállalja a sajátos helyével járó feladatot az egyetemes egyházon és a szélesebb társadalmon belül.

Tud mit kezdeni a vallási keresőkkel, a gyakori betérőkkel. Továbbra is felül tud emelkedni a napi politikán. Figyel minden korosztályra. Valódi közösséget kínál hívei számára. Hiteles lelkiséget képviselve szolgálja az ember boldogulását, a társadalom jólétét és Isten dicsőségét.

- szerk.

Az elmúlt hónapok nagy változást hoztak sokunk életében. Egyik napról a másikra egy teljesen új életvitelre álltunk rá és próbáltunk alkalmazkodni a kialakult helyzethez több kevesebb sikerrel. Most, hogy valamelyest enyhültek a korlátozások és újra értékeljük életviszonyainkat megpróbáljuk leszűrni az elmúlt hónapok tapasztalatait érzéseit. E lapszámunk körkérdése: *Milyen személyes tanulságai vannak a Covid-19-es karanténidőszaknak?*

Bartha Mária Zsuzsanna (Kocsord): Kezdetben néhány nap pihenésnek tűnt! Mi olyan nehéz abban, hogy otthon legyen az ember, tűnődtem. A valós félelem, a minden eshetőségre való felkészülés terhe alatt, a lelassulásról való híradások a tavaszi szebb napokon távolivá tették a világot.

Átköltözött az egyházi élet is a virtuális világba. Ezt is érdekes beépíteni életünkbe. Számomra a nagy tanulság, hogy az evangéliumot mindig, alkalmas és alkalmatlan időben, akár lehetetlen helyeken is érdemes hirdetni. Új utakat tár elénk a Jőistén, a virtuális térben, lelki világunkban egyaránt!

Farkas Wellmann Éva (Békéscsaba): A járvány kibontakozásának az elején, pontosabban a bezárkózás utáni első napokban úgy éreztem: nagyon fontos dolgokra tanít meg ez az újonnan jött helyzet. Felnagyít olyan részleteket az ember életében, amelyek egyébként elsikkadnak, nem kapnak elég

fényt. Együttal rákényszerít olyan dolgokra, amelyekre tulajdonképpen mindig is vágytunk, vagy legalábbis azt állítottuk, hogy szeretnénk. Aztán a hosszúra nyúlt karantén, az adott ponton teljesen megjósolhatatlan kimenet eléggé el is keserített, elfárasztott. Szóval: jókor jöttek az enyhítések. Mégis, néhány praktikus ötletet, tanulságot jó lenne elraktározni. Például, hogy elég sokkal ritkábban boltba menni (főleg, ha ügyesen megtervezi az ember az életét), hogy sokkal finomabb az otthon főzött étel (bár néha nagyon sok időt vesz el az elkészítése), hogy milyen sokat jelentenek a személyes találkozások (és egyébként önszántunkból milyen gyakran lemondunk róluk), hogy mennyi öröm van egy növény gondozásában, hogy milyen kevés tárgyra van feltétlen szükségünk egy természetes élethez, hogy viszont kultúra nélkül nem lehet elviselni a bezártságot, hogy milyen fontos, hogy kik vesznek körül, és az is, hogy saját magával milyen viszonyban van az ember. És persze az sem mindegy, hogy van-e hit, erő, tartalékok. Most július van, és még mindig nem látogathattam meg Erdélyben a szüleimet, mert ott tízszer több az aktív esetek száma, és rettegünk, hogy hazaszállítjuk a bajt. Ez nagyon nehéz próbatétel, intenzíven égeti fel az energiakészleteket.

Szabó Csengele (Hódmezővásárhely): A XX. század utolsó évtizedében láttam meg a napvilágot, s így mondhatom magamról, hogy a nyugalomba, a szabadságba születtem bele. Belső lelki vívódásaim, és néhanapján elém gördülő akadályokon kívül, sem háború, sem politikai elnyomás nem nehezítette

életemet. Egészen márciusig elképzelhetetlennek tartottam, hogy a modern technikával körbefont világunkban megtörtéhesen egy ilyesfajta leállása életünk rohanásainak. Bevallom, féltem. Leginkább attól, hogy meg kell állni és szembenézni az ismeretlennel. Aztán a napok elteltével rá kellett jönnöm arra, hogy kellett ez nekünk. Sajnálatos, hogy tárgédiák kellene a tanuláshoz, de igazán szükség volt az önmagunkba fordulásra. Rájönni arra, hogy milyen sok érték mellett elmegyünk, észrevenni azokat a dolgokat melyek természetes jólétben tartottak, de nem értékeltük jelenlétüket. Észrevenni, hogy társas lények vagyunk, kinek szüksége van az ölelésre, a szóra, a szeretetre, a napi kapcsolatra. Megtanított ez az időszak arra, hogy a boldogságunkat a mában éljük, és ne halogassuk dolgainkat. Tudatosult bennem, hogy Isten mellett van és olyan ösvényeken vezérel, melyekre magamtól nem léptem volna, s melyek az élet apró örömeinek csodáját mutatják be szintisza valóságukban.

Bandi András (Pécs):

Istentelenül

Amikor az ember
végleg kimerül,
s feladná, úgy érzi,
számára semmi
sem sikerül,
akkor nyújtod
felé kezéd.

Nem vagy egyedül!

Csak egy virágszirom,
hulló hópehely,
mely jelzi létedet.
Túl nagy itt a csend.
Lényem belesüketül.
Immár zajra vágyom,
ne érezzem magam
istentelenül!

Máté Ernő (Pécs): A Covid 19-es 2020. március-június közötti időszak számomra is számos tanulsággal bír. A kezdeti szorongást követően kénytelen voltam felmérni a realitást, alkalmazkodnom kellett mentális jólétem érdekében. Megpróbáltam meglátni az új helyzetben, a változásban a lehetőségeket is. Megtanultam egy újfajta időmenedzselést, más napirendet kialakítani, mely bevezetett a konyhába, a rendrakásba, több olvasásba, sétára, magamra való figyelésre, és természetesen új keretek között a munkára is. Azt éreztem, hogy bár nem ilyen áron, de ideje volt lelassulni. Azt is jó volt látni, hogy társadalmi távolságtartás (fizikai) helyett a társadalmi kapcsolattartás való-

sult meg a legtöbbünk életében (digitális eszközök révén). Sokat tanultam magamról, a világról, megbecsülni a társas kapcsolatok erejét. Mert pont ez az időszak világította meg erősebben azt, hogy törődni jó, hogy milyen fontos szerepet játszanak életünkben kollégáink, barátaink, ismerőseink, gyülekezeti tagjaink. Talán jobban fogjuk ezt értékelni.

Azt gondolom, hogy a kereskedelmet, az oktatást, az egészségügyet, a munkavégzés IT infrastruktúráját, de akár a természethez való hozzáállásunkat is nagyban fogja befolyásolni ez a korszak. Egyházi életünkben például a digitális kapcsolattartás értéke és fontossága felerősödött, és bár a személyes kapcsolattartást semmi nem pótolja, annak fontosságát megéreztük, e kapcsolattartási forma esetében is megnövekedett igénytel nézünk szembe.

Benczédi Ferenc püspök úr és a Főhatóság kezdeményezését. Az egyházközségi események sorába beépítettük ezen hónapokra lebontott témákat a felelősségvállalással kapcsolatban. Februárban teremtett világunkért, márciusban településünkért, áprilisban testi egészségünkért, májusban lelki egészségünkért, júniusban nemzeti közösségünkért, júliusban épített örökségünkért, augusztusban hagyományainkért, szeptemberben a jövő nemzedékéért, októberben kultúránkért, novemberben felekezeti jövőjéért, decemberben az életért tartozó felelősség témáját ajánlották.

Felelősség...

A konfirmáció az unitárius hitben való megerősödés kinyilvánítása. Általa az egyház önálló tagjai leszünk és Isten előtt vállalunk felelősséget minden cselekedetünkért és hithűségünkért. Szinte láttam akkor a lelki szemeim előtt, ahogy a sok kérdésre a felelet, a válaszok felkapaszkodnak a vállamra, ahogy felelősséget vállalom. Meg is tanultam rendesen a Kátét.

Magának a szónak is az alapja a felelet, a válaszkészség. Szerteágazó a felelősség fogalma. Elég csak behatárolni és leosztani, hogy kire mennyi jut. Eredmények, megvalósítások alkalmával sokan szívesen részesülnek az elismerésből, mint felelősségvállalás jutalmából. Másik oldalról tekintve perek sokasága háritja egyik vagy másik félre, hogy kié a felelősség, mely ebben az értelemben azt fürkészi, hogy kire mérhető büntetés.

Isten elé vitt önmagunk a teljesség igényével vállalhatja a felelősséget minden cselekedetünkért, mulasztásunkért, azért, hogy mihez kezdünk gondolatainkkal, érzéseinkkel, kapcsolatainkkal. „*Avagy őrizője vagyok-e én, az én atyámfiaimnak?*” – felel vissza Káin az őt kérdőre vonó Istennek. (1Mózes 4,9) Ez is reagálás, csak éppen nem vállalja tettét. Ezt a káini természetet tetten érhetjük a – csak megússzam, hátha nem derül ki, remélem szerencsém lesz, ennyi még belefér – „apró” kompromisszumaimban.

Lehet másképpen is, lehet-e felelősséggel élni – ezt kéri tőlünk az evangélium, a keresztyén örömművet.

Egyházunk a Felelősség évének nyilvánította a 2020-as esztendőt, melynek jelmondata „*A hit cselekedetek nélkül halott*” (Jak 2,26). A helyes magatartás az, ha készség szintjén épül be életünkbe a felelősségteljes cselekedet. Ezt pedig helyes erkölcsi alapokat és jól begyakorolt mintákat jelent a mindennapokban.

Gyakorló édesanyaként egyre fontosabbnak tartom jó példával elől járni és így adni át hitünk értékeit, nemcsak prédikálva, a szó legnemesebb értelmében, hanem cselekedetekben is. Lelkészként is üdvözöltem Bálint

Míntha előre megsejtették volna, hogy mekkora szerepe lesz a felelősségnek a Covid-19 válságban, közösségi és egyéni szintre lebontva. Ha személyesen nem is találkozhattunk és eltervezett alkalmainkat is eltörölték a korlátozó intézkedések annál inkább hangsúlyossá vált, hogyan bánunk a ránk bízottakkal. Egyre nagyobb kincs lett közösségi életünk.

A jövőt fürkészhettük, mégis tiszta lelkiismerettel azért vállalhatjuk a felelősséget, amit most teszünk. A régi mondás szerint *vesd el a magot és Imádkozz esőért!* A felelősség éve ráirányítja figyelmünket, hogy igenis őrizője vagyok atyámfiaimnak, családomnak, közösségemnek, templomomnak és földemnek, testemnek és lelkemnek, vigyázója a hagyománynak és hordozója az Istentől kapott megszentelt Léleknek.

BARTHA MÁRIA ZSUZSÁNA

Oktatás a virtuális térben

Március közepén óriásit változott sokunk élete. Zárt iskolakapuk, digitális oktatás, online tanórák. Két nap állt rendelkezésünkre, nekünk, tanároknak, hogy megtanuljunk és megszokjuk, hogy a tanterem helyett a PC, laptop, Tablet és mobil lesz az oktatás színtere.

A hétfői tantestületi értekezleten mindenki szorgosan jegyzetelt: *Teams, Sway, Prezi, Google Classroom, Skype, Zoom*. Akkor még nem gondoltam, hogy ezek az elkövetkező három hónap leggyakrabban ismételt szavai lesznek. Az ezt követő nap életem egyik leghosszabb és egyben legrövidebb huszonnégy órája volt. Ennyi idő állt nagyjából rendelkezésemre, hogy elkészítsem és feltöltssem az első óráimat. Hosszú volt, mert ennyi idő alatt telepítenem kellett és megismernem a programokat, körlevélben megnyugtatom a szülőket éppen úgy, mint az osztályomat, és folyamatosan hívnom segítségért kollegáimat, ha valamit nem találtam, vagy egyszerűen lefagyot a rendszer. Ugyanakkor rövid is, mert még, annyi mindent kellett volna jobban tudni, mielőtt belefogok az online tanításba.

A digitális oktatás első napjainak kétségbeesését hatalmas lelkesedés váltotta fel. A gyerekek imádták ezt az új kutyus világot, ahol nem kell minden nap korán felkelni, ahol időről időre bejelentkezett egy tanár szobájukba, hogy órát tartson. Az új és más pedagógiai módszerek, eszközök nemcsak a gyerekeket, de engem is lenyűgöztek. Nyitottan és kíváncsian álltunk az új helyzethez. Bevallom egyre nagyobb örömet jelentett az új, eszközök, megoldások felfedezése és megismerése. *Kahoot, Redmenta, Learningapps, Wordwall, Quizizz*. Tengernyi lehetőség!

És persze ott volt a számos vicces helyzet. Sok szülő otthonról kezdett el dolgozni így akarva – akaratlanul is megjelentek virtuális tantermünkben. Hamarosan egymás életének valós részeseivé váltunk. Ma már mindannyian tudjuk, hogy az egyik ötödikes apuka – bár egy jól menő vállalkozás vezetője –, mégsem képes felesége legnagyobb elképedésére összeszerelni egy fránya széket. Az egyik nyolcadikos diákéknál angol óra alatt szó szerint füstbe ment az aznapi vacsora. Ha érezni nem is, de látni, mindannyian láttuk. Mi több, valójában az egyik képernyő előtt ülő osztálytárs vette észre, hogy valami füstöl a háttérben. Kutyák, macskák és más házi kedvencek elmaradhatatlan részei lettek az óráinknak. De ennek a furcsa helyzetnek köszönhetem, azt is, hogy az egyik anyuka megmutatta, hogy hogyan tudom megakadályozni, hogy egy-két rosszsont kikapcsolja egymás mikrofonját a Teamsben. Én amúgy is csak hálás lehetek a szülők nagy részének, akik teljesen megértőek voltak velem, velünk, tanárokkal, tanítókkal. Folyamatosan biztattak, és köszönettel halmoztak el. Jó volt azt érezni, hogy mind ugyanazt akarjuk, vagyis hogy a kialakult helyzetben minden gyereknek a lehető legjobb legyen.

Szász Andrienne kitartásra buzdítja diákjait az utolsó héten

Kár azonban tagadni, hogy az újdonság két – három héten belül veszteni kezdett varázsából. A tanári irányítással történő önálló tanulás, ami a távoktatás lényege teljesen új feladat elé állította az oktatás minden résztvevőjét. A tapasztalat azt mutatta, hogy a kisebbeknél ez szülői segítség nélkül egyáltalán nem működik, illetve, hogy mind a felsős, mind a középiskolás diákoknak, tanároknak új volt ez a kihívás.

Húsvéthoz közeledve a Zoomos osztályfőnöki órák, szülői -, és tantestületi értekezletek már sokkal inkább a be-, és összefüggés miatti feszültségről, a túl sok tananyagról, a beadási határidők követhetlenségéről, fáradtságról szóltak. „*Monitorral ébredtem és monitorral álmodtam, online szörnyek monitoron fenyegettek álmomban.*” – idézte az egyik szülő Őszi Szonja: Dilitális oktatás című versének két sorát. Az éjjel-nappal online lét próbára tett tanárt, szülőt, gyereket egyaránt.

Nekem az egyik legnehezebb rész az időm beosztása volt. Gyakran kaptam magam azon, hogy reggel hétkor már, este hétkor pedig még mindig dolgozom. Amikor nem az órákat terveztem, teszteteket, feladatokat gyártottam, javítottam, online órákat tartottam, a szülői kérdésekre válaszoltam, e-maileket írogattam, gyerekekkel chateltem, kollegákkal egyeztettem, ötleteltem. Az aggodalom, félelem, bizonytalanság állandó részese lett a napjaimnak. Működni fog a feladat? Érthető lesz a magyarázat? Megtanulja a szavakat? Bekavar a technika ördöge? Vajon mi marad meg ebből a háromhónapnyi anyagból?

És persze egyre jobban hiányzott az ISKOLA. Az illata, az állandó hangzavar, a zaj, a rohangálás. Hogy senki nem lökött fel a folyosón, hogy senki, nem akart megölelni, hogy nem hallottam egyszerre tíz helyről a nevem. Hogy nem nézett rám senki morcosan, amiért pont őt feleltetem, és nem fullad közös nevetésbe, az a kísérletem, ahogy próbálom a tizenhárom éves kamasza-

immal megértetni, hogy ha énekórán dalolva kell köszönni, és el kell tapsolni a nevüket, akkor ezt kell csinálni, mert ez a feladat.

Közben pedig hálás is vagyok végtelenül. Mert az elmúlt három hónapban azt láttam, hogy a gyerekek odafigyeltek egymásra. Írtak, chatteltek, amikor azt látták, hogy valakivel az osztályban baj van, hogy küldték a

leckét, és folyamatosan segítették azt a társuk, aki január óta családjával külföldön maradt. Mert minden héten érkezett legalább egy mosifej, szívecske, hogy tetszett az anyag, amit küldtem. Mert úgy tűnik, hogy az a kapcsolat, amit az elmúlt években kialakítottunk működik és kiállta ezt a próbát is.

SZÁSZ ADRIENNE

Istentisztelet az interneten

Március közepétől bezárultak a templomkapuk és imaházak ajtói. Az evangélium hirdetésére elkötelezett lelkészek, gyorsan reagáltak a kialakult új helyzetre és megtalálták a lehetőséget a szólásra és a hívek elérésére az interneten keresztül, a közösségi oldalakon és a különböző platformokon. Virtuális lelkészek lettünk... Az internetet elárasztották az online istentiszteletek, imádságok, hittanórák, bibliaórák, a platformok nézettség számlálói pörögtek és több ezer megtekintés után nyugtáztuk magunkban, hogy jól cselekedtünk. A sokszor hangoztatott és megtapasztalt tanulságos mondást *„Amikor Isten becsuk egy ajtót, mindig kinyit egy ablakot”* parafrázálva azt is mondhatjuk: *Ha Isten becsukja a templom ajtaját, megnyit egy ablakot az internetes böngészőkben...*

Gyakorlott számítógép felhasználónak tartom magam (szívből jövő hálával mondok köszönetet barátaimnak, George Williamsnek és Gellérd Juditnak, akik '92-ben megajándékozták közösségünket az első számítógéppel és megtanították az alapokat), aki otthonosan mozog a virtuális világban, mégsem ment könnyen az átállás. Lelkészársaimmal felváltva minden reggel biblia magyarázatokat és imádságokat közvetítettünk online és őszintén írom, évtizedes lelkészi „tapasztalatom” mellett és ellenére, ismét úgy „izgultam” az online közvetítés előtt, mint az első legációk alkalmával teológus koromban.

Húsvét ünnepére készülve lelkészársaimmal egyeztetve arra az álláspontra jutottunk, hogy húsvét első napján nem „közvetítünk” külön-külön saját oldalainkon istentiszteletet, hanem hitbéli és közösségi egységünket hirdetve az unitárius közösség és egység megélésének szándékával csatlakozzunk a Kolozsvárról élőben közvetített húsvéti ünnepi istentisztelethez, hogy lélekben együtt ünnepeljünk. Híven az ünnep méltóságához és hagyományához szokás szerint már korán elkezdtünk készülni az istentiszteletre, előkészítettem a klenódi-umokat, felvágtam a kenyeret, megterítettem az „üasztalát” a családi ürvacsoravételhez, beállítottam az eszközöket a közvetítés fogadására és ünneplőbe öltöttem. A kisfiam értetlenül nézte a kikészített ünnepi ruháját... *„Miért kell szépen felöltözni, ha csak itthon hallgatjuk az istentiszteletet? Miért nem lehet az ágyból nézni a műsort (a műsort!!! és nem az istentiszteletet)?* Abban

a pillanatban csapott össze először élesen a lelkemben az általam megélt és hirdetett hagyomány és a valóság kényszere által előállt új helyzet felemás érzése. Mert én természetesnek gondoltam, hogy gyermekem, aki 3 hónapos korától minden ünnepen istentiszteleten részt vesz, érti, tudja és követi azt, amit én helyesnek gondolok... Vajon helyesen cselekedtünk, amikor istentiszteletünket áthelyeztük a virtuális térbe, elég erősek-e kötődéseink, hogy megőrizzük lélekben és külsőségeiben is istentiszteleti szokásainkat? Érezzük, hogy szükség van a változásra, az átalakulásra, az „okos” világ igényeihez való felzárkózásra, de vajon milyen mélységben tudjuk ezt megtenni anélkül, hogy ne adjuk fel a bennünk élő tradíciót, ami által lettünk azok, aki vagyunk.

Pünkösdkor – Budapest és Pest megye kivételével –, újra megnyíltak a templomkapuk. Én is újra tarthattam élő istentiszteletet az ajánlott biztonsági intézkedések betartásával. Ürvacsorát is osztottunk, „kínálva” a kenyeret és külön pohárból kiszolgáltattva a bort. Sokan voltunk és a biztonságos távolságtartás ellenére éreztük a személyes jelenlét összetartó és felemelő erejét. Jó volt újra együtt lenni!

De a fentiekben megemlített kérdések továbbra is nyitva állnak sőt, újabb kérdésekkel bővülnek... A templomi istentiszteletek mellett, folytassuk-e közvetítéseinket és kilépésünket virtuális térbe? Digitalizálhatók-e a személyes kapcsolatok? A kérdések válaszokat várnak amiket nekünk kell megadnunk, ezért kérjük a gondviselő Istent, hogy adjon számunkra tiszta szívet és kellő bölcsességet hozzá.

KRIZA JÁNOS

Online egyházközség

Elég gyakran elégedettek vagyunk azzal, hogy a jó Isten ennyire sokféleképpen teremtett bennünket, s így semmi esélyünk arra, hogy valaha teljes egyetértés és összhang alakuljon ki köztünk. Ebben még ráadásként társul a helyzethez szabadelvűségünk, amit ha az utóbbi időben alapos vizsgálat alá vetünk, sok „hagyományosnak” nevezett egyház megelőz bennünket. Semmi másra nem gondolok most, csupán arra a furcsa élethelyzetre, mely március óta ránk telepedett, s bár lassan érezhetően szabadulunk a szorításból, mégis csordultig teltünk „gátlással”. Ha megértnek találnám az időt és megfelelően a gondolkodásom, akkor én is elméletgyártásba fognék, hogy az álhirterjesztők kedvébe járjak és vészmadarakat röptessek. Nem teszem, hiszen haragszom az ilyen hozzáállásra és messzemenően más gondolkodásmódot részesítek előnyben.

Akkor, amikor még legkisebbik gondolatunk is másabb volt annál, hogy koronavírusról álmodjunk, ketten, egy erdélyi lelkész társam és én (természetesen mások is voltak, csak róluk később hallottam), arra adtuk a fejünket nagyobb, szélesebb körű hallgatóság reményében és egymástól függetlenül, hogy világhálós gyülekezetet hozunk létre. Úgy tudom, hogy a kollégának sikerült, nekem csak részben és nem a szó szoros értelmében vett gyülekezetszervezés. Létrehoztam ugyan egy internetes felületet, ahol közzétettem beszédeimet, dolgozataimat, egyéni és másoktól átvett írásokat, jónak is bizonyult a látogatottság, de nem értem el vele azt az eredményt, amire eredetileg számítottam.

És lássátok csodát, mit adott Isten! Egy lehetőséget, hogy munkásokat gyűjtsünk a szőlősebe. Eljött a pillanat, amikor élő istentiszteletek tartásába kezdtem (én is), hogy megőrizsem a meglevőt és szaporítsam a lehetséges gyülekezetet.

Ne haragudjon senki rám, ha azonnal merész párhuzamot vonok egy régi esemény és a mostani járvány időszaka közt. 1989-ben olyan különös lelkiállapotban éltem meg (sok embertársammal) a romániai rendszerváltást, melyhez fogható talán ez a szóban levő, tiltásokkal tarkított időszak volt. Persze hál'Istennek nem ropogtak nálunk most a fegyverek és nem jöttek álkommandósok, mint akkor, de jöttek a like-ok és a szívek, ráadásul mindenhol. Én, a korábban szívig-vérig merész harcosa Istennek egyszerre a leggyámoltalanabbá váltam és alig sikerült visszanyelnem meggyült és feltörő könnyeimet, amikor megláttam, hogy olyanok is bejelentkeztek az élő istentiszteletre, akikről soha nem

is gondoltam, hogy az életben találkozom vele valaha. Fel voltam készülve a szokottnál jobban és alig mentette meg a helyzetet egy-két korty víz, amit feleségem tanácsára magam mellé készítettem.

Sajnálom, ha megköveztek ez alkalommal (is), hiszen elmondom, hogy nekem jó emlékem maradt az élő istentiszteletek tartásával kapcsolatosan. Következhetnek az érvek és ellenérvek, hogy mennyi kárt tett egyházi életünkben is a járvány, de jót is alkotott vele Isten, hiszen olyanokkal hozott kapcsolatba, akik addig soha nem is akartak hallani az egyházas életről. Tagadhatatlanul igazunk volt Tarcsafalván, ahol emlékeim

szerint 1985-ben megállapítottuk, hogy a vallásos élet gyakorlásának legelső és legjobb lehetősége, ha a szülő megfogja gyermeke kezét és elviszi a templomba.

Ez így ma is igaz, csak számolnunk kell azokkal a testvéreinkkel, akik nemcsak a többletkiadást nem vállalják, hogy sok kilométert utazzanak vasárnap és

perselyezzenek, hanem más gondjaik és akadályok állnak útjukba, melyeket nem is olyan könnyű elhárítani, mint sokan gondolják és ki is mondják közlünk.

Tanácskoztam fiatal támogatómmal és másokkal is, akiknek kikértem véleményét a további élő istentiszteletek tartásával kapcsolatosan. Azt kell mondjam, hogy meglepően kevesen jelentkeztek, akiknek határozottan szükségük van a további élő istentiszteletekre és ezt szóba is öntötték. A többséget most is azok jelentik, akik csendben vannak. Jól lehet ifjú „ismerősöm” felhívta arra is a figyelmem, hogy sokan nem nyilatkoznak, mert nem vállalják véleményüket, másodsorban tartanak attól, hogy kifogásolható a helyesírásuk, ami miatt valóban haragszom is, amikor számos segítő program létezik, ha már erre annak idején erre nem volt „idő”.

Szóval, bevallom töredelmesen, hogy vívódom a folytatás miatt. Azért, mert vannak emberek, akiket cserbenhagyok, ha nem folytatom. Ha úgy döntök, hogy szükség van az internetes gyülekezetre, hiszen annak idején akartam, akkor azzal kell számolnom, hogy rendszeressé tegyem azokat. Megfelelő formát keressek, ami részben megfelel alap-felfogásomnak, és a hagyományos istentiszteleti rend követését jelenti abban a stílusban, melyet gyakorlok évek óta. Be kell csempésznem még azokat az újszerű vonatkozásokat és lehetőségeket is, melyekhez nem vagyok „felnőve”, bár lassan kacsingatok én is a nyugdíj felé.

Szeretettel várom a jelzéseket.

P Gy L

Budapesti Egyházközség

Támogató program

Március 17-én, a járványhelyzetre azonnal reagálva, kezdeményezésünkre a három budapesti unitárius egyházközség összefogásában támogató program jött létre az idős és más kiemelten veszélyeztetett hívek számára ételkészítés, gyógyszer és más alapszükségleti javak beszerzésében. A programra nagyszámú önkéntes jelentkezett, így hetek alatt sikerült Budapest teljes területét lefedni, és a kérésekre minden esetben közeli lakhelyű által válaszolni. A programot a járványhelyzet hónapjaiban mindvégig működtettük.

Belvárosi Barát lelki segélyvonal

A BUE csatlakozott az V. Kerület által áprilisban kezdeményezett Belvárosi Barát elnevezésű kezdeményezéshez, amely ingyenes telefonszolgálat által biztosított a hét minden napján lelki segélyszolgálatot a betelefonáló, főként idősebb személyek számára.

Gyülekezeti terem felújítása

Április 16. és június 14. között a gyülekezeti terem teljes felújítására került sor. A munkálatok egy részében gyülekeztünk több tagja is tevékenyen részt vett. A felújítás építkezési költségeit a Magyarországi Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete finanszírozta, a berendezési költségeket (bútorzat, hangtechnika, fénytechnika, függönyök, vetítés) a Budapest Belváros-Lipótváros Önkormányzatának pályázata fedezte.

A megújult gyülekezeti terem átadására június 14-én istentisztelet után került sor.

Online közvetítések

A Budapest-belvárosi unitárius templomból a karantén időszakában minden vasárnap és minden ünnepnap

elő online istentisztelet közvetítésére került sor. Ezek nézettsége sokszorososa volt a gyülekezet lélekszámának, virágvasárnap például megközelítette a kilenc ezret.

Az elhangzott beszédek visszanezethetők a gyülekezet facebook oldalán (<https://www.facebook.com/BudapestiUnitarius/>): • Március 22. dr. Czire Szabolcs: *Új esély* • Március 29. dr. Ferenczi Enikő: *Ideje van az alázatnak* • Április 5. Virágvasárnap dr. Czire Szabolcs: *Ember-telen világba(n) várunk* • Április 7. Nagyheti imapercek - dr. Czire Szabolcs: *Tanítás az imádkozásról* • Április 13. Húsvét 2. napja - dr. Czire Szabolcs: *Örök élet beszéde* • Április 19. dr. Ferenczi Enikő: *Vígasság* • Április 23. Reggeli imapercek dr. Czire Szabolcs: *23. zsoltár* • Április 26. dr. Czire Szabolcs: *Idáig tudom a történetet* • Május 3. Albert-Nagy Ákos: *Anyá csak egy van (anyáknapi)* • Május 8. Reggeli imapercek dr. Czire Szabolcs: *8. zsoltár* • Május 10. dr. Czire Szabolcs: *Útjaink* • Május 17. dr. Ferenczi Enikő: *Életigenlés* • Május 22. Reggeli imapercek dr. Czire Szabolcs: *1. zsoltár* • Május 24. dr. Czire Szabolcs: *(Ez) A vallás más* • Május 31. Léta Sándor és dr. Czire Szabolcs: *Pünkösdi úrvacsorás istentisztelet* • Június 1. dr. Czire Szabolcs: *A Lélek - tisztázzuk!* • Június 7. dr. Ferenczi Enikő: *Együtt* • Június 14. dr. Czire Szabolcs: *... és igazságban (Avagy a pénz teológiája?)*.

Médiaszereplések

• A pandémia időszakában számos interjú készült a KarcFm Rádió, A City Tv, a Magyar Nemzet, a Mai Belváros által.

• Május 29-én a Duna TV Napi áhítat sorozatában május 29-én egyházközségünk lelkésze, dr. Czire Szabolcs gondolatait hallhattuk.

A megújult gyülekezeti terem átadása 2020. június 14-én

Emlékfa ültetés a Honvéd téren

• Június 4-én 9 órai kezdettel a trianoni békediktátum aláírásának 100. évfordulóján emlék-istentiszteletre került sor, melyet Duna Televízió templomunkból élő adásban közvetített

Emlékfa-ültetés

A szigorú karantén-rendelkezéseinek feloldása után június 7-én volt lehetőség először megnyitni templomunk kapuját a gyülekezet előtt. A nemzeti és egyházi összetartozás jegyében – lelkészünk kezdeményezésére – istentisztelet után emlékfát ültettünk a közeli Honvéd téren.

Honlap

Június elejére elérhetővé vált gyülekezetünk új honlapja (bue.hu). A munkafolyamat még tavaly novemberben elkezdődött.

Újraindul a kulturális tevékenység

Június 28-án az istentisztelet keretében fellép templomunkban a Duna Szimfonikus Rézfúvós Együttes. Istentisztelet után Zsombori Erzsébet selyemfestő művész kiállításának megnyitójára kerül sor a gyülekezeti termünkben.

Bartók Béla Egyházközség

2020. április-június hónapokban alkalmazkodtunk a pandémia következtében előírt biztonsági előírásokhoz. Az istentiszteleteket online vagy videófelvétel által közvetítettük és hetente egy alkalommal elmélkedéseket tettünk közzé az internetes felületen. Voltak bibliai magyarázatok, pünkösdre hangoló gondolatok, valamint elmélkedések amelyek sokunkat foglalkoztattak. Mindezek most is megtalálhatók az egyházközségünk honlapján, a missziohaz.hu oldalon.

• Pünkösdi alkalmával családi úrvacsoravételt javasoltunk és a Budapesti Unitárius Egyházközségből közös online Istentiszteletet közvetítettünk. Pünkösdi másodnapján az alkalmi istentiszteletet követően a hirdetésekben kegyelettel emlékeztünk Galkó Ernőné, Margit néni testvérünkre, volt gyülekezeti tagunkra, aki három éve adta vissza lelkét Teremtőjének, 102 évre terjedő földi élete után. Lánya Bedi-Galkó Eszter és családja szeretettel emlékezett az édesanyjára, anyósra, nagymamára, dédmamára. Örök nyugalomra 2017. április 7-én helyeztük a farkasréti családi sírboltba. Akik személyesen ismertük Őt, mély hatást gyakorolt ránk, szeretetteljes egyéniségével, jókedvével, optimizmusával, életrejelével. Emlékét megőrizzük, és ez alkalommal is imádkoztunk eltávozott testvérünk lelke üdvösségéért, kértük Istent, hogy gyászoló szeretteit vigasztalja és adjon lelküknek enyhületet.

• A következő megemlékezések és adományok érkeztek: Vass Ildikó és Kovács Ernő testvéreink szeretett édesanyjaik emlékére 50.000 Ft-ot adományoztak egyházközségünknek; Benczédi Judit testvérünk édesanyjára történő emlékezés képpen 50.000 Ft-ot adományozott templomunk javára; Czika-Szilágyi Katalin május 14-én elhunyt édesanyjára emlékezett, akinek a marosvásárhelyi temetésén – a járványügyi helyzetre tekintettel – nem tudott személyesen részt venni, és így lélekben búcsúzott tőle. Egyházközségünknek 20.000 forintot adományozott, valamint azóta is minden vasárnapra virágot helyez el templomunkban az úrasztalára.

Tisztelettel és szeretettel köszönjük minden kedves hívünknek azon támogatásokat, melyeket e nehéz időkben

átutaltak egyházközségünk bankszámlaszámára. Sokan tettek eleget Gergely Felicián egyházközségi gondnokunk perselypénz befizetési felhívásának, aki maga is háromszor 20.000 Ft perselypénzt adományozott. Köszönünk minden egyházfenntartást és adományt mellyel gyülekezetünket támogatták. A beérkezett adományok, perselypénzek könyvelésre, és aranykönyvi bejegyzésre kerülnek, a banki kivonatokat az irattárba helyezzük. Kérjük a gondviselő Istent, hogy egyházközségünk javára tett minden adományt, pótoljon ki Isten százszorosán az Ő tárházából.

• Az elmúlt időszakban három temetési szertartást végeztem, mindhárman időskori végelegyengülésben távoztak közülünk: †április 2-án helyeztük örök nyugalomra dr. Nagy István 80. életében elhunyt testvérünket; †április 3-án koporsós búcsúztatásban részesítettem Szabó Ferencné, született Szabó Anasztázia 80. életében eltávozott testvérünket, †május 28-án búcsúztattuk dr. Kolonits Ferencné született Ürmösi Éva Mária 82. életében elhunyt testvérünket. A gondviselő Isten elérkezettnek látta az időt magához szólítani Őket, így hát imádkozunk lelkük üdvösségéért. A gyászolóknak kívánunk vigasztalódást és ez úton is mély együttérzésünket fejezzük ki.

• Június 7-étől az istentiszteleteinket már a templomunkban tartjuk, vigyázva az egészségügyi előírások betartására.

Június 7-én 10 órai kezdettel, a templomi istentiszteletünk keretében, az összefogás jegyében a trianoni diktátum 100. évfordulója alkalmával a Brassó és a Bartók Béla egyházközségek lelkészei úgy döntöttek, hogy a száz éves évfordulót követő vasárnapon a hitbéli és nemzeti összetartozás jegyében ugyanazon bibliai textus, a Zsidókhöz írt levél 10,32-39 alapján fogunk szószéki szolgálatot végezni.

• Közben ez idő alatt is zajlott a felújítás a gyülekezeti termünkben. Egyházkerületi támogatással felújítottuk gyülekezeti termünket, a konvektorok helyett központi fűtést vezettünk be és feljavítottuk a parkettát. Hálásan köszönjük közmunkázó híveinknek a takarításban köz-

remüködött segítséget, melyet elvégezhattunk a munkálatok befejezése után.

• Egyházközségünkben ebben az évben is folytatódtak az önképzőkori előadások. A következőket terveztük: március 11-én „A mindennapi kenyér” – előadó Maróthyiné dr. Tóth Erzsébet; április 8-án *A dávidi zsoltárok* – előadó Egry Zsuzsanna; május 13-án *A taizé-i ökumenikus találkozók* – előadó Jakab Julia; június 10-én *Trianon a tények és dokumentumok tükrében* – előadók Dr. Chehadé Judit és Dr. Gacsályi Csaba; július 8-án *Flóra-ünnep és a Kozma család története*; augusztus 12-én *Az Unitárius Irodalmi Társaság megalapításának 100. évfordulója*. Márciusban még össze tudtunk gyűlni, és

közvetlenül hallgathattuk meg az előadót, áprilistól az előadások virtuálisan zajlottak. E-mailben szétküldtük az előadást, és osztottuk meg a beérkezett válaszokat, reagálásokat. Mindezekről a honlapunkon olvashatnak: <http://missziohaz.hu/BartokBelaEgyhazkozseg/>

Reméljük, július hónapban már együtt lehetünk személyesen is a felújított és megszépült gyülekezeti termünkben, rendezvényeinkre szeretettel várjuk az érdeklődőket.

Isten gazdag áldása és jóra vezérlő ereje legyen velünk és szeretteink életével. Ámen.

LÉTA SÁNDOR

Pestszentlőrinci Egyházközség

A lelkész és a hívek közösen próbáltak meg alkalmazkodni a járvány miatt megváltozott helyzethez. Szent-Iványi Iлона gyülekezeti lelkész folyamatosan tartotta telefonon a kapcsolatot a hívekkel, rendszeresen küldött elektronikusan körleveleket, imákat, az egyházközség facebook oldalán közvetítettek vasárnapi istentiszteleteket, a zoom felületen tartottak felnőtt Biblia-órát, beszélgetést, skypon az iskolai hittanórákat.

Sokat hallottunk az elmúlt években arról, hogy milyen nagy jelentősége van a virtuális kapcsolattartásnak. Még sem voltunk felkészülve arra, hogy egyik napról a másikra megszakad a személyes találkozások lehetősége.

Időről-időre a lelkész és a gondnok személyesen is találkoztak, hiszen Pestszentlőrincen a járvány időszak egybe esett a teljes templom homlokzat felújítással. Az állami pályázati segítség valamint a 18. kerületi Önkormányzat jelentős támogatása lehetővé tette a munka befejezését. Az egyház a bekért több árajánlat közül a műszaki ellenőr javaslata alapján ismét a Renovit Kft.-t választotta, akik a korábbi munkák alapján megismert magas színvonalon, idő előtt befejezték a kivitelezést. A gyülekezeti lelkész rendszeresen ellenőrizte a munka menetét.

Az egyházközség köszönetet mondott Szász János mérnök testvérünknek, aki betegsége és a járvány ellenére is végig kísérte, ellenőrizte a munkafolyamatokat. A lelkész és a gondnok május 6-án vették át a munkákat, néhány kisebb kéréssel az átvételi jegyzőkönyvben.

Mivel mindenki várta már a templomnyitást, ezért közös erővel, összefogva, nagytakarításra került sor a templomban. Sajnos májusban a pandémia miatt kevesen tudták vállalni a belső téri munkák, de közös erőfeszítéssel ezt is sikerült megoldanunk. Ez úton is köszönetet mondunk dr. Baki Andreának, Kinka Hajnikának, a Deák házaspárnak, akik a legtöbbet dolgoztak.

Giba Ferenc gondnok és Kovács Levente presbiter vezetésével megtörtént az építkezési területet tisztítása és fűvesítése, ebben Tóth György és családja, valamint Szabó Mátyas segédkezett.

Látogatás az idős híeknél

A már kívül-belül megszépült templomban ünnepeltük a Pünkösdi ünnepet. Az első, „félíg” már nyilvános istentisztelet június 4-én volt, a trianoni megemlékezés során, és az első híek számára nyitott istentisztelete pedig június 7-én, vasárnap került sor.

Az a tapasztalat, hogy az idősebb híek még félnek, jobban vigyáznak rájuk a családtagok, kevésbé jönnek templomba az emberek.

A lelkész a járvány is alatt meglátogatta az idősebb híeket, ügyelve, hogy kizárólag a nyílt térben történjen a találkozás. A 96 éves Dandóczy Ida nénivel a kertjében találkozott, aki internet kapcsolat hiányában sajnos nem tudta követni az online istentiszteleteket.

Giba Ferenc gondnokunk és unitárius papi családból származó felesége, Buzogány Csilla április 22-én ünnepelték 25. házassági évfordulójukat, nagyon szűk körben egyházi megáldásban részesültek ünnepi évfordulójuk alkalmából. Kívánunk nekik ez úton is, további sok boldogságot, megértést, és hosszú közös éveket!

SZENT-IVÁNYI ILONA

Hódmezővásárhelyi Egyházközség

A Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség háza táján márciusban szárba szökkenetek a virágok, zöldellt a fű, s az ember is kifelé és előre tekintett már. Az első napsugarakkal együtt igyekeztünk mi is munkába lendülni és március 15-én sikerült megválasztani az egyházközség vezetőségét. Az Egyházközség keblitanácsának tagjai a következők: *Bohr Ferenc* gondnok, *Dr. Berényi Károly* jegyző, *Bohrné Szűcs Mariann* pénztáros, *Berényi Gabriella*, *Dr. Asztalos Kata*, *Dr. Kiss Tibor János*, *Dr. Ravai Elek*, *Dr. Rácz Enikő Mária*, *Domjáné Benczédi Katalin*, *Fogasné Dr. Kelemen Klaudia*, *Kiss Mária*, *Majdáné Gyüre Ilona*, *Mikó Valér*, *Vajda Iván* keblitanácsosok. Ez úton is a jó Isten áldását kérjük munkájukra, lelkesedésükre. Sajnos a vírusos vészhelyzet mindannyiunkat otthonainkba száműzött, azonban mindez nem gátolt meg abban, hogy az új szerepekbe belerázódjunk. Gondolkodtunk, ötleteltünk, kertet takarítottunk a bozótól és a korhadtt fáktól, csendesen

készültünk a megújulásra lélekben és a körülöttünk lévő térben.

Aztán eljőhetett a találkozás ideje és pünkösöd első napján sikerült együtt templomba ünnepelni. Mindannyiunkban ott volt az a mérhetetlen öröm, hogy lehetséges újra beülni a templom falai közé, együtt énekelni és imádkozni. Többek és odaadóbbak lettünk és hálát adunk Istennek azért, hogy felnyitja szemünket, rávilágít hibáinkra, és megmutatja az utat, melyen haladhatunk.

Keblitanácsunk június 20. tartotta meg első hivatalos ülését, melyen számba vettük teendőinket. Terveink közé tartozik a papilak szerkezetének felmérése, a templomot körbevevő kerítés felújítása, nyílászárók cseréje, az imatermünk fűtésrendszerének korszerűsítése, nyári táborok és rendezvények megszervezése.

Reméljük, hogy terveinket sikerül véghez vinni, és a jó Isten gondviselését érezve építeni, fejleszteni közösségünket.

SZABÓ CSENGELE

Kocsordi Egyházközség

Második negyedévben egyházközségünket is mélyen érintették a kijárási és egészségügyi korlátozások. Március 15-én még személyes jelenléttel együtt imádkozhattunk és emlékezhettünk nemzeti ünnepünkön. Hétfőtől már újra gondoltuk, hogyan lehet megoldani az istentiszteletek tartását. Átalakult az élet, telefon és az internet segítségével kapcsolatban maradtunk egymással.

Minden tervezett tevékenységünket megghiúsította a járvány. Fontossági sorrendet állítottunk fel, melyben az istentisztelet, az imádság, az evangélium hirdetése lett az első. Nagy igény mutatkozott lelkigondozásra is híveink részéről. Mindezt nehezítette a fizikai kapcsolat, közös légtérben tartózkodás és az érintés hiánya.

Új helyzetben új megoldások születtek. Lelkészkolégákkal együtt dolgozhattam az imapercekben, élő istentiszteleti közvetítéssel jelentkeztem a kocsordi templomból, online tartottam a vallásórákat, telefonon és interneten a lelkigondozást. A templomi istentiszteletet nem helyettesítheti, gondolatébresztőnek, imára hívó evangélium hirdetőnek eszköze lett, a szó szoros és átvitt értelmében az élő közvetítés.

Külön köszönet az egyházközség keblitanácsának, hogy a templomunkat és az udvart ilyen szépen rendben tartották. Közben újraterveztük a konfirmálási, a keresztelési szertartások időpontját.

Ahogy a korlátozások enyhítését bevezették, a megfelelő óvintézkedések mellett pünkösöd ünnepe alkalmával már a templomban vehettünk úrvacsorát. Áldott le-

gyen érte a Gondviselő, csodálatosan felemelő élményben részesültünk e szent vendégség alkalmával.

Nagy álmunk és sokéves munka eredménye, hogy elkezdődött az unitárius egyháztörténeti, kulturális és turisztikai központ építése. Végre megvalósul az, amin már eddig is oly sok ember dolgozott és látványterveken, tervrajzokon bontakozott ki előttünk.

Az eddigi semmihez sem hasonlítható időszak után, új reménységgel szívünkben adunk hálát Istennek gondviselő szeretetéért.

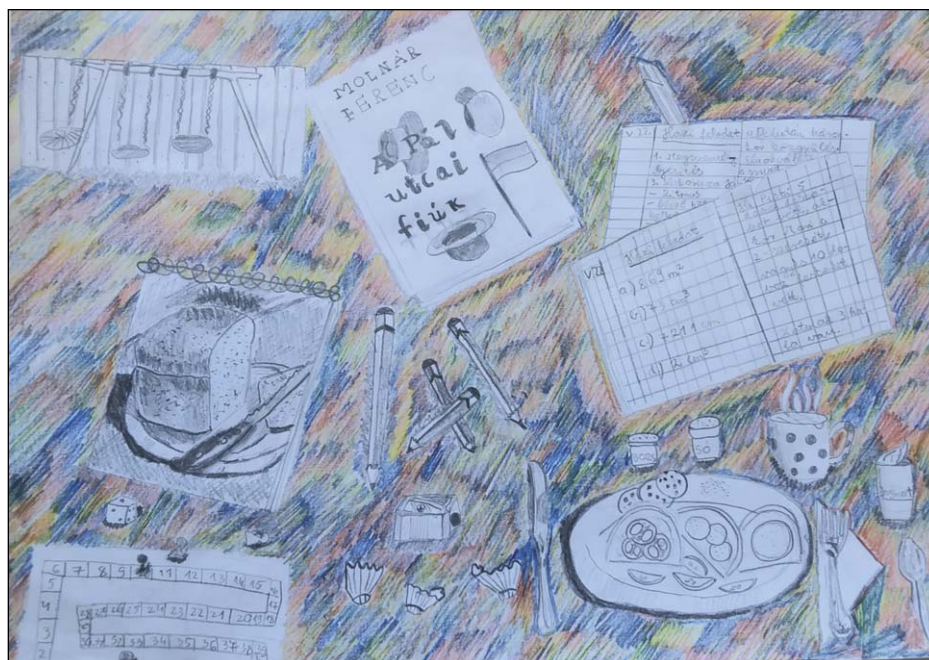
BARTHA MÁRIA ZSUZSANNA

Megkezdődött a kocsordi unitárius központ építése

Az Unitárius Élet folyóirat pályázata

Május folyamán az egyházkerület Facebook oldalán, valamint az Unitárius Élet előző számában két pályázatot is hirdettünk. Pályamunkák csak a rajzpályázatra érkeztek („Egy napom otthon”) a beérkezett rajzokat ez úton közöljük. Köszönjük a beküldők munkáját, jutalmukat postán küldjük el. Áldott vakációt kívánunk!

„Egy napom otthon”
Katona Petra
11 év – Budapest

„Egy napom otthon”
Oláh Gyula Krisztián
11 év – Érd

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa.
Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271. Szerkesztőbizottság: Kriza János főszerkesztő.
Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsanna, Szabó Csengele, Pap Gy. László, Szász Adrienne.
Lapterv, tördelés: Kriza János. Szerkesztőség címe: 1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801; unitariusulet@gmail.com; Index: 25 842.

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete. Előfizetés: mue@unitarius.hu; Éves előfizetés ára: 3.600 Ft.
A lapszámok interneten elérhetők a tudastar.unitarius.hu oldalon. Adományokat szívesen fogadunk. Bankszámlaszám: 11713005-20011631.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.